

**REPUBLICA MOLDOVA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ**

PCC- 01/410

**Domnului Valeriu Secaș,
Secretar general-adjunct al Guvernului**

Stimate domnule Secretar general-adjunct,

Având în vedere solicitarea dumneavoastră din 6 august 2020 prin care ne-ați cerut avizarea unui proiect de lege referitor la Strategia pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și la Planul de acțiuni pentru implementarea acestei strategii, vă comunicăm faptul că instituția noastră, Curtea Constituțională, nu posedă competența legală de a da curs acesteia.

Cu respect,

**Domnica MANOLE,
Președintele Curții Constituționale**

Adresa poștală:
str. Al. Lăpușneanu, nr. 28,
MD 2004, Chișinău

Telefon: (373 22) 25-37-08
(373 22) 25-37-20
E-mail: secretariat@conscourt.md

CENTRUL NAȚIONAL
ANTICORUPȚIE AL
REPUBLICII MOLDOVA

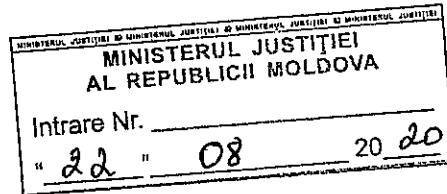

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ЦЕНТР
ПО БОРЬБЕ С КОРРУПЦИЕЙ
РЕСПУБЛИКИ МОЛDOVA

MD-2004, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 198
Tel. (+373) 22-25-72-94

Nr. 06/2-5050 din 20. 08. 2020
La nr.18-23-7125 din 06.08.2020

Ministerul Justiției
Copie: Cancelaria de Stat

Prin prezenta, cu referire la proiectul de lege pentru adoptarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (număr unic 617/MJ/2020), Vă comunicăm următoarele.

1. Acțiunea 1.1.1. lit.c) din proiectul Planului de acțiuni care prevede abrogarea art.307 din Codul penal riscă să nu își atingă scopul propus și anume: „sporirea independenței sistemului judecătoresc”, întrucât această inițiativă poate crea un precedent periculos de abrogare a răspunderii pentru comiterea infracțiunilor/încălcărilor de către alte categorii de subiecți din sistemul de drept. În opinia noastră, simțul de impunitate pentru deciziile vădit ilegale inevitabil va încălca principiul imparțialității din partea instanțelor de judecată. În acest sens, recomandăm excluderea acestei acțiuni din planul de implementare a Strategiei.

2. Acțiunea 1.2.1. „Modificarea legislației în vederea eficientizării activității autorităților cu competențe în domeniul anticorupție și integrității”, în speță lit.b) „Limitarea competențelor Procuraturii Anticorupție la investigarea cauzelor de corupție de nivel înalt” se propune a fi reformulată/revizuită, în sensul clarificării acesteia. Analizând proiectul Strategiei, cât și acțiunile propuse conform acesteia se atestă că nu este reglementat/analizat cu exactitate și în complexitate cui îi va reveni competențele de investigare a „corupției mici”, precum și necesitatea limitării competențelor Procuraturii Anticorupție la investigarea cauzelor de corupție de nivel înalt. Astfel, în lipsa unor argumente concludente și a unei analize detaliate/ample asupra obiectivelor specifice (cu date exacte/statistici), această acțiune rămâne nejustificată și ar trebui exclusă din planul de acțiuni (ca fiind nefundamentată).

3. Cu referire la acțiunea 1.2.1. lit.c) „Analiza și evaluarea eficienței mecanismului de evaluare a integrității instituționale”, Vă informăm că Centrul Național Anticorupție a beneficiat de Proiectul Twinning „Suport pentru consolidarea capacităților operaționale ale autorităților de aplicare a legii din Republica Moldova în domeniul prevenirii și investigării actelor de corupție”, iar unul din obiectivele proiectului a fost inclusiv - evaluarea practicii Centrului Național Anticorupție în desfășurarea testării integrității profesionale.

Astfel, în cadrul acestui proiect, de către experții internaționali a fost analizată și apreciată activitatea de evaluare a riscurilor de corupție în sectorul public și practica Centrului Național Anticorupție în desfășurarea testării integrității profesionale, iar actualmente Centrul deține concluziile și recomandările evaluării efectuate.

Prin urmare, considerăm inoportun ca Centrul Național Anticorupție să-și evalueze repetat și unilateral eficiența instrumentelor anticorupție aplicate (din moment ce această evaluare a fost efectuată recent de către experți internaționali).

În acest context, viziunea și opinia experților internaționali este binevenită, aducând plus valoare aplicării în practică a instrumentului menționat. Mai mult ca atât, elaborarea studiului preconizat conform planului propus va necesita resurse financiare suplimentare în mod nejustificat. Luând în considerație cele menționate supra, precum și recomandările experților care au fost formulate în cadrul proiectului Twinning, propunem modificarea acțiunii - 1.2.1. lit.c), după cum urmează:

Acțiunea	Indicatori și rezultat	Instituții responsabile
c) Eficientizarea mecanismului de evaluare a integrității instituționale prin separarea celor două mecanisme: testarea integrității profesionale și evaluarea integrității instituționale	Proiect de modificare a cadrului normativ aprobat de Guvern și remis Parlamentului	Ministerul Justiției, Centrul Național Anticorupție

4. La obiectivul specific „1.2.2. Asigurarea unei verificări efective a declarațiilor de avere și interese ale judecătorilor și procurorilor de către Autoritatea Națională de Integritate” se propune a fi inclusă o acțiune suplimentară care ar impune revizuirea procedurii de declarare a averilor și intereselor tuturor subiecților declarării (inclusiv: judecători, procurori, membrii Consiliului Superior al Magistraturii, Consiliului Superior al Procurorilor etc.) reieșind din riscurile identificate în procesul de verificare și analiză a declarațiilor (drept exemplu: în scopul evitării includerii informațiilor formale în declarații – subestimarea bunurilor, donații nejustificate de la rude sau evenimente familiare).

5. La obiectivul specific „1.4.1. Fortificarea mecanismelor de independență, organizare a profesiilor conexe justiției și de îmbunătățire a calității serviciilor acordate”, acțiunea de la lit.i) stabilim că pe parcursul ultimilor doi ani a fost analizat conceptul unificării metodologiilor de efectuare a expertizelor judiciare, însă în această încercare de unificare opiniile unor actori implicați au fost expuse în mod diferențiat. În acest sens, Centrul Național Anticorupție susține necesitatea unei unificări a metodologiei de efectuare a expertizelor judiciare (fie printr-un act departamental al Ministerului Justiției sau printr-o hotărâre de Guvern). Prin urmare, recomandăm la capitolul „indicatori de rezultat” să se specifice: „Proiect de modificare a cadrului normativ aprobat”.

6. La obiectivul specific „2.1.5 Îmbunătățirea mecanismelor de executare a pedepselor penale”, acțiunea de la lit.b) nu s-a indicat nici o instituție responsabilă de realizarea acțiunii. Se recomandă revizuirea acțiunii sus-citate cu indicarea entității publice responsabile de executarea și implementarea acesteia.

7. La acțiunea 2.1.6 lit.a) din proiectul de plan „asumarea de către MJ a rolului de promotor unic al proiectelor de amendare a legislației codificate”, va determina tergiversarea modificării cadrului legal național (acesta fiind într-o permanentă perfecționare și modificare conform necesităților sociale). Totodată, o asemenea acțiune riscă să contribuie la apariția unei inegalități între sistemul organelor de drept și va discrimina unele instituții în raport cu altele, având în vedere că inițiativa legislativă este o prerogativă a mai multor organe de drept. În acest sens, art.23 din Legea nr. 100/2017 prevede expres „(1) *Proiectele actelor normative sunt elaborate de către autoritățile publice abilitate să le inițieze, conform programelor și planurilor aprobate în modul stabilit de lege, precum și la solicitarea Parlamentului, a Președintelui Republicii Moldova, a Guvernului sau din inițiativă proprie, în modul stabilit de lege. (2) Subiecții care pot iniția elaborarea proiectelor de acte normative, în limitele competenței și în conformitate cu atribuțiile și domeniul de activitate ale acestora, sunt: a) deputații în Parlament; b) Președintele Republicii Moldova; c) Guvernul, inclusiv prin intermediul ministerelor și altor autorități administrative centrale; d) autoritățile administrative din subordinea ministerelor, prin intermediul acestora; e) autoritățile publice autonome; f) autoritățile unităților teritoriale autonome cu statut juridic special; g) autoritățile administrației publice locale de nivelul întâi și al doile”.*

Nu negăm importanța Ministerului Justiției în cadrul sistemului legislativ, acesta fiind un element esențial în monitorizarea respectării echilibrului între reglementări, totuși normele prevăzute în Codul penal, Codul de procedură penală, Codul contravențional, sunt aplicate, în special de către organele de constatare și de urmărire penală și anume entitățile responsabile de aplicarea cadrului legal pot aprecia just și obiectiv necesitatea unor modificări a legii. În acest sens, acordarea competenței exclusive Ministerului Justiției de modificare a actelor normative menționate va contribui la crearea unui sistem birocratic și complex de modificare a unei norme necesare pentru îndeplinirea actului justiției sau pentru exercitarea competențelor legale. Din practică s-au identificat circumstanțe în care un proiect remis spre promovare către entitatea vizată, se află în examinare de o perioadă îndelungată (depășind 6 luni), care în opinia noastră este un termen neargumentat/excesiv și fără a se cunoaște finalitatea acestuia.

Prin urmare, pentru a nu crea blocaje în activitatea altor entități publice ce aplică zilnic prevederile actelor normative menționate și au drept de inițiativă

conform Legii nr.100/2017, considerăm neargumentată această acțiune și optăm pentru excluderea ei din proiectul planului de acțiuni.

8. În cadrul realizării obiectivului „3.3.1. Asigurarea îmbunătățirii continue a funcționalității Programului integrat de gestionare a dosarelor (PIGD)” se propune completarea acestuia cu o acțiune suplimentară, intitulată: „Asigurarea accesului Centrului Național Anticorupție la sistemul PIGD în scopul realizării atribuției de analiză strategică și operațională a actelor de corupție și celor conexe corupției”. O asemenea completare va contribui la consolidarea capacității instituționale în scopul întocmirii unor analize strategice și operaționale a actelor de corupție și celor conexe corupției calitative și bine argumentate.

9. La acțiunea 3.3.7 „Dezvoltarea și implementarea Sistemului informațional E-executare” lit.c) „Crearea platformei on-line pentru vânzarea la licitație a bunurilor confiscate” considerăm că în calitate de instituții responsabile de realizarea acțiunii, prioritar trebuie să fie incluși: Serviciul Fiscal de Stat și Agenția Proprietății Publice conform competențelor atribuite de cadrul legal. În acest sens, Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Proprietății Publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.902/2017 prevede la pct.7) *„Agenția realizează funcțiile stabilite de prezentul Regulament în următoarele domenii: 1) administrarea bunurilor proprietate publică a statului; 2) deetimizarea proprietății publice a statului; 3) postprivatizare; 4) parteneriate public-private; 5) evidența patrimoniului public; 6) asigurarea respectării drepturilor și intereselor patrimoniale ale statului”*. Mai mult ca atât, această entitate publică are dreptul conform Regulamentului de activitate *„să încheie, în conformitate cu cadrul normativ, contracte cu persoane juridice și fizice în vederea pregătirii pentru privatizare a întreprinderilor, a organizării licitațiilor și concursurilor, precum și pentru alte lucrări ce țin de domeniul său de activitate”* (pct.10 subpct.5 din Regulamentul sus-citat).

10. La acțiunea 3.3.8. lit.b) „Crearea, exploatarea experimentală și implementarea Sistemului Informațional e-Reținare” la compartimentul indicatori de rezultat este necesar de modificat sintagma „E-executare” cu sintagma „E-reținare”.

11. La acțiunea 3.3.11. „Asigurarea interconectării sistemelor informaționale a organelor de drept” se propune completarea cu o acțiune nouă „Evaluarea și modificarea cadrului normativ privind interoperabilitatea sistemelor informaționale a organelor de drept” aceasta fiind un element esențial pentru buna activitate a organelor de drept. Astfel, la acțiunea 3.3.11. propunem următoarea redacție:

Acțiunea	Indicatori și rezultat	Instituții responsabile
d) Evaluarea și modificarea cadrului normativ privind interoperabilitatea sistemelor informaționale a organelor de drept	1. Evaluarea cadrului normativ existent 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat	Ministerul Justiției, Agenția de Guvernare Electronică

12. Totodată, se recomandă revizuirea Cererii nr.02/5736 din 04.08.2020 privind înregistrarea de către Cancelaria de Stat a proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, la capitolul „Lista autorităților și instituțiilor a căror avizare este necesară” și de modificat sintagma „A.O. „Centrul Național Anticorupție”” cu sintagma „Centrul Național Anticorupție”. Atenționăm autorul proiectului că potrivit art.1 din Legea nr.1104/2002 „*Centrul Național Anticorupție este un organ specializat în prevenirea și combaterea corupției, a actelor conexe corupției și a faptelor de comportament coruptional.*”

(2) *Centrul este persoană juridică de drept public, finanțat integral din bugetul de stat, dispune de conturi trezoreriale, de ștampilă cu imaginea Stemei de Stat a Republicii Moldova și de alte atribute necesare”.*

Director

Ruslan FLOCEA

MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7
www.mf.gov.md, tel.(022) 26-25-23, fax 022-26-25-17

22 .08.2020 nr. 05-03/104/976

La nr. nr. unic 617/MJ/2020

Ministerul Justiției

Copie: Cancelaria de Stat

Cu referință la solicitarea Cancelariei de Stat nr.18-23-7125 din 06.08.2020, ce vizează avizarea proiectului hotărîrii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (număr unic 617/MJ/2020), Ministerul Finanțelor a examinat proiectul menționat și, în limita competențelor funcționale, prezintă următoarele comentarii și propuneri.

Comentarii de ordin general

Proiectul Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, prevede majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești, și majorarea/extinderea unităților de personal din cadrul acestora, precum și din cadrul subdiviziunilor aparatului central al Ministerului Justiției și altor instituții din domeniul justiției, fără a specifica, în toate cazurile, numărul necesar de unități de personal și costul acestor propuneri.

Potrivit prevederilor art.30 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, nota informativă la proiectul prezentat spre examinare urmează să includă fundamentarea economico-financiară, în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare și de altă natură. Prin urmare, se constată că în capitolul 5 „Fundamentarea economico-financiară” din nota informativă la proiect se menționează, că costurile necesare pentru implementarea Strategiei sînt în proces de evaluare și ulterior identificării tuturor costurilor, documentul va fi suplimentar prezentat spre avizare Ministerului Finanțelor.

În acest context se menționează că, în lipsa unor estimări argumentate prin calcule, exprimarea opiniei privind cheltuielile de personal ce vor surveni din bugetul de stat în procesul de implementare a noilor prevederi, la această etapă nu este posibilă. Totodată, urmează a se ține cont de faptul că, majorarea numărului unităților de personal conduce la sporirea cheltuielilor pentru retribuirea muncii în bugetul de stat fapt care, în condițiile de finanțare prudentă a cheltuielilor, nu poate fi acceptat.

Unul din angajamentele Guvernului este promovarea unei politici echilibrate privind ocuparea forței de muncă și în domeniul salarizării. În acest context, Guvernul a stabilit ca obiectiv să restrîngă angajarea, instituind moratoriu temporar privind încadrarea personalului în autoritățile publice/instituțiile finanțate din bugetul de stat prin Hotărîrea Guvernului nr.672/2019.

Astfel, în condițiile constrîngerilor financiare, care au caracter persistent, pentru susținerea în continuare a reformelor sectoriale și administrative, este necesară raționalizarea cheltuielilor de

personal în sectorul bugetar în întregime, încât o parte a costurilor majorărilor salariale să fie acoperită din contul resurselor economisite în urma reorganizărilor structurale și optimizării numărului de personal din sectorul bugetar.

În acest sens, este salutar faptul că, proiectul în cauză conține propuneri de optimizare a sistemului judecătoresc și al Procuraturii, însă aceste propuneri nu sînt estimate financiar, pentru a obține o viziune clară asupra economiilor identificate, ce vor putea fi redirecționate la acoperirea unor cheltuieli suplimentare.

Totodată se specifică că, Ministerul Finanțelor, conform competențelor funcționale, examinează proiecte de acte remise spre avizare în mod special prin prisma impactului financiar și este disponibil de a examina suplimentar proiectul, urmare a identificării costurilor, pentru a formula opinia pe marginea proiectului Strategiei.

În aceeași ordine de idei, dat fiind faptul că alocarea resurselor financiare din bugetul de stat se efectuează în conformitate cu prioritățile stabilite de Guvern, la baza cărora stă Cadrul bugetar pe termen mediu și Legea bugetului de stat pe anul respectiv, se propune ca costurile acțiunilor din Plan să fie detaliate pe ani și indicate sursele de finanțare a acestora (în limita alocațiilor aprobate în bugetul de stat, surse externe de finanțare, etc). Totodată, este necesară corelarea costurilor acțiunilor cu plafoanele de cheltuieli prevăzute în proiectul Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (2021-2023).

Suplimentar la cele expuse, se informează că, în conformitate cu art.25 alin.(2) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, în cazul unui proiect care prevede reglementări cu impact asupra bugetului se realizează analiza inițiativei, potrivit prevederilor Hotărîrii Guvernului nr.23/2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative. Prin urmare, este de menționat că autorii proiectului de lege nu au efectuat o analiză în privința impactului bugetar generat de implementarea acestui proiect.

Totodată, în conformitate cu prevederile art.17 alin.(2) din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, pe parcursul anului bugetar în curs nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la majorarea cheltuielilor bugetare, dacă impactul financiar al acestora nu este prevăzut în buget. Or, conform prevederilor art. 131, alin. (6) din Constituția Republicii Moldova, nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.

Comentarii de ordin specific

La denumirea proiectului

Se consideră oportun de a substitui cuvîntul „*Strategie*” cu cuvîntul „*Program*”, dat fiind faptul că, în conformitate cu prevederile pct.7 din Hotărîrea Guvernului nr.386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, Strategia este un document de politici publice care definește și planifică politica publică a Guvernului pe termen lung (6-10 ani). În acest sens, se impune adaptarea documentului la prevederile Hotărîrii enunțate.

La proiectul Planului de acțiuni

1. În proiectul Planului de acțiuni, în coloana „Instituții responsabile”, la majoritatea sub-acțiunilor pentru care Ministerul Finanțelor este indicată ca autoritate responsabilă de implementare, realizarea acestora nu ține de atribuțiile directe ale autorității. Astfel, se propune revizuirea și excluderea sintagmei „Ministerul Finanțelor” pentru cazurile menționate. În acest context, ținem să

informăm că, Ministerul Finanțelor asigura alocarea resurselor bugetare conform prevederilor Legii bugetare anuale aprobată de Parlament, și nu conform necesităților identificate în planurile de acțiuni.

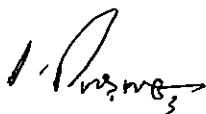
2. Acțiunea 1.4.3, lit.b) urmează a fi exclusă, dat fiind faptul că, pe platforma Ministerului Finanțelor și a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, de comun cu toate părțile interesate, a fost inițiată discuția cu privire la ajustarea regimului fiscal, precum și mecanismul de asigurare socială a reprezentanților profesiilor conexe din sectorul justiției, realizarea acțiunilor respective fiind prevăzută pentru anul 2020.

Respectiv, urmează a fi exclus de la Rezultatul Scontat (Obiectivul 1.4.) textul „Sistemul de impozitare și garanții sociale îmbunătățit” atât în Strategie cât și în Plan.

3. La acțiunea 2.1.2, lit.d), se solicită ca termenul-limită de implementare al acțiunii să fie stabilit pentru trimestrele I-II ale anului 2021, în scop de a crea, cât mai rapid, un mecanism clar de recuperare a cheltuielilor judiciare în cauzele penale. Propunerea este argumentată prin necesitatea depășirii actualelor dificultăți sistemice, cauzate de adoptarea de către instanțele judecătorești a unor acte contradictorii în acest sens. De menționat că, în cazul în care cheltuielile judiciare nu sînt recuperate în cadrul procesului penal, recuperarea lor poate fi efectuată pe cale civilă. Astfel, în unele cazuri de către instanțele judecătorești sînt admise acțiunile civile ale Procuraturii depuse în interesele statului privind încasarea cheltuielilor suportate de către stat, iar în alte cazuri se refuză, fiind invocat faptul că asemenea acțiuni urmează a fi depuse de către Ministerul Finanțelor. Totodată, cheltuielile respective sînt suportate din contul mijloacelor financiare alocate autorităților/instituțiilor publice (de exemplu, din bugetul Inspectoratului General al Poliției, etc.).

Reieșind din cele expuse, proiectul hotărîrii în cauză urmează a fi definitivat prin prisma comentariilor menționate și prezentat repetat spre avizare.

**Viceprim-ministru,
Ministru al Finanțelor**

Serghei PUȘCUTA

MD-2005, mun. Chișinău, str. Constantin Tănase, 7
www.mf.gov.md, tel.(022) 26-26-00, fax 022-26-25-17

23.10.2020 nr. 07/4-04/405

La nr. 02/7632 din 13.10.2020

Ministerul Justiției

Ministerul Finanțelor a examinat *repetat proiectul hotărîrii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia*, și în limita competențelor funcționale comunică următoarele.

Potrivit art.25 alin.(2) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, în cazul unui proiect care prevede reglementări cu impact asupra bugetului se realizează analiza inițiativei de elaborare a actului normativ, conform metodologiei de analiză ex-ante aprobate de către Guvern.

Astfel, conform pct.3 alin.2) și pct.5 din Metodologia de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.23/2019, sub incidența prezentei Metodologii cad proiectele de acte normative care conțin reglementări cu impact asupra bugetului public național sau a unor componente din cadrul acestuia. Actul de analiză a impactului însoțește în mod obligatoriu proiectele de acte normative identificate la pct.3 din prezenta Metodologie pe întreg parcursul circulației lor, până la aprobarea sau adoptarea finală de către autoritatea responsabilă.

De asemenea, conform prevederilor Hotărîrii Guvernului nr.386/2020 urmează să fie indicate costurile acțiunilor pe ani și surse de finanțare. Astfel, ținând cont că către autoritățile publice centrale au fost transmise limitele de cheltuieli pentru elaborarea propunerilor de buget pentru anul 2021 și estimărilor pentru anii 2022-2023, se consideră necesar de a indica costul acțiunilor care au acoperire financiară și care nu au acoperire financiară.

La nota informativă

În nota informativă la proiect în compartimentul fundamentarea economico-financiară este indicată eronat unitatea de măsură la suma cheltuielilor estimate (lei), în raport cu unitatea de măsură a costurilor indicate în Planul de acțiuni (mii lei).

De asemenea, în textul Notei informative și Strategiei sunt indicate trei surse de acoperire a cheltuielilor privind implementarea Strategiei, una din ele fiind bugetul public național, fără să fie reflectat impactul asupra bugetului.

În acest context menționăm, că componente ale bugetului public național sunt bugetul de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale, bugetul asigurărilor

sociale de stat și fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, care se aprobă prin acte normative diferite. Prin urmare, referința *bugetul public național* se va păstra numai în cazul dacă sunt identificate cheltuieli și din alte bugete în afară de bugetul de stat, în caz contrar aceasta urmează a fi modificată.

La proiectul Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei

În tabelele cu calculele costurilor este indicată perioada anilor 2020-2023, respectiv costurile sunt calculate pentru această perioadă. Strategia și Planul de acțiuni sunt elaborate pentru perioada 2021-2024, cu indicarea costurilor integrale din tabelele respective (inclusiv anul 2020).

Totodată, sunt depistate divergențe între perioada de implementare a acțiunilor din Planul de acțiuni și perioada indicată în tabelele cu calcule. Spre exemplu:

- acțiunea 1.3.1 e) - în Planul de acțiuni anul 2023 nu este inclus ca termen limită de implementare a acesteia, pe când în tabelul respectiv sunt indicate costuri pentru anul 2023;
- acțiunea 3.1.2 a) – termenul din planul de acțiuni este indicat semestrul II al anului 2021 – semestrul I al anului 2022, iar costurile – anul 2021;
- acțiunea 3.1.2 c) – în Plan nu sunt indicate costuri, iar în calcule sunt;
- acțiunea 3.3.3 a) – divergențe de costuri în Plan și calcule;
- acțiunea 3.3.11 a) – termen semestrul I al anului 2021, costuri – 2021-2023 (totodată se menționează că acțiunea se referă la echipament procurat, iar costurile indică cheltuieli de personal), etc.

Astfel, în scopul asigurării transparenței, în proiectul Planului de acțiuni, la acțiunile multianuale se consideră necesar de a indica sumele/costurile divizate pe ani, dat fiind faptul, că tabelele cu costuri nu sunt parte componentă a proiectului de lege, și nu vor fi publice.

Se propune repetat acțiunea 1.4.3 b) de exclus, deoarece pe platforma Ministerului Finanțelor și a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, de comun cu toate părțile interesate, a fost inițiată discuția cu privire la ajustarea regimului fiscal, precum și mecanismul de asigurare socială a reprezentanților profesiilor conexe din sectorul justiției, realizarea acțiunilor respective fiind prevăzută pentru anul 2020.

Respectiv la acțiunea 2.1.2 d) se solicită ca termenul-limită de implementare al acțiunii să fie stabilit pentru trimestrele I-II ale anului 2021, în scop de a crea cât mai rapid un mecanism clar de recuperare a cheltuielilor judiciare în cauzele penale. Propunerea este argumentată prin necesitatea depășirii actualelor dificultăți sistemice, cauzate de adoptarea de către instanțele judecătorești a unor acte contradictorii în acest sens. În cazul în care cheltuielile judiciare nu sunt recuperate în cadrul procesului penal, recuperarea lor poate fi efectuată pe cale civilă. Astfel, în unele cazuri de către instanțele judecătorești sunt admise acțiunile civile ale Procuraturii depuse în interesele statului privind încasarea cheltuielilor suportate de către stat, iar în alte cazuri se refuză, fiind invocat faptul că asemenea acțiuni

urmează a fi depuse de către Ministerul Finanțelor. Cheltuielile respective sunt suportate din contul mijloacelor financiare alocate autorităților/instituțiilor publice.

Totodată, la acțiunea 3.1.1 b) la poziția "Indicatori de rezultat" din punctul 3 cuvintele "Conform graficului aprobat" se propune de exclus, deoarece în prezent termenii de implementare a măsurilor prevăzute în Hotărârea Parlamentului nr.21/2017 nu sunt respectați, respectiv în viitor nu pot fi realizate conform graficului aprobat. La poziția "Costuri (mii lei)" suma 831532,2 mii lei urmează a fi substituită cu suma 337080,2 mii lei, dat fiind faptul că, potrivit unor estimări pentru construcția primelor 5 sedii din 14 sedii noi (judecătoriile Cahul, Căușeni, Edineț, Hîncești și Orhei) în total vor fi necesare 337080,2 mii lei. În acest context remarcăm că, la moment pentru 5 sedii noi menționate documentația de proiect și deviz nu a fost elaborată, și lucrările de construcție nu au fost demarate.

Proiectul prevede măsuri de majorare a salariului personalului instanțelor judecătorești și majorarea/extinderea unităților de personal din cadrul acestora, precum și din cadrul subdiviziunilor aparatului central al Ministerului Justiției și al altor instituții din domeniul justiției. Potrivit calculelor și estimărilor prezentate de către Ministerul Justiției, numărul solicitat de unități de personal este de 59 unități și cheltuieli de personal suplimentare de peste 60,0 mil. lei în calcul pe an.

Totodată, condițiile economice specifice ale anului curent, marcate de pandemia COVID-19 și secetă, care vor avea impact și pe termen mediu, fac dificilă identificarea unor resurse suplimentare din bugetul de stat pentru susținerea noilor măsuri cu costuri semnificative.

Mai mult ca atât, comparativ cu alte domenii ale sectorului bugetar, salariile judecătorilor, procurorilor și ale altor angajați în domeniul justiției au fost majorate considerabil pe parcursul ultimilor ani. În acest scop din bugetul de stat au fost alocate sume impunătoare de mijloace financiare.

Subiectul majorării salariilor angajaților din sectorul bugetar este permanent pe agenda Guvernului. Aceste majorări se vor face în condițiile Legii nr.270/2018, prin care a fost aprobat un sistem unitar de salarizare în sectorul bugetar și în limita resurselor disponibile în acest scop în bugetul public național. Astfel, se consideră necesară revizuirea/excluderea măsurilor ce au impact pe segmentul remunerării muncii.

Proiectul în cauză conține propuneri de optimizare a sistemului judecătoresc și al procuraturii, însă aceste propuneri nu sunt estimate financiar, pentru a obține o viziune clară asupra economiilor identificate, ce vor putea fi redirecționate la acoperirea unor cheltuieli suplimentare.

Planul de acțiuni în coloana "Instituții responsabile" la majoritatea sub-acțiunilor indică Ministerul Finanțelor ca autoritate responsabilă de implementare, la care ministerul nu are atribuție. De aceea se propune revizuirea acestora și excluderea sintagmei "Ministerul Finanțelor". În context, ținem să menționăm că, Ministerul Finanțelor asigură alocarea resurselor bugetare conform prevederilor Legii bugetare anuale, care se aprobă de Parlament, dar nu conform necesităților identificate în planurile de acțiuni.

După cum s-a menționat, actualmente este în proces de elaborare proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2021, limitele de cheltuieli pentru autoritățile publice centrale fiind estimate și remise acestora. Cadrul de resurse estimat este extrem de constrâns urmare a impactului pandemiei COVID-19 și condițiilor climaterice din anul curent. Prin urmare, acțiunile prevăzute pentru anul 2021 urmează a fi implementate în limitele de cheltuieli estimate, fără a solicita mijloace financiare suplimentare de la bugetul de stat.

Reieșind din cele expuse, proiectul hotărîrii urmează a fi definitivat prin prisma propunerilor și obiecțiilor menționate.

**Viceprim-ministru,
Ministru al Finanțelor**

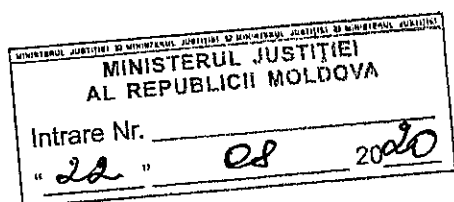
Serghei PUȘCUTA

18 august 2020

La Nr.

Nr. 04-3/18

din

Domnului Fadei Nagacevski
Ministru al Justiției
secretariat@justice.gov.md

copie:
Cancelaria de Stat
cancelaria@gov.md

Opinie

la proiectul lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia
(număr unic 617/MJ/2020)

Avocatul Poporului a examinat proiectul de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.

Salutăm eforturile statului în reformarea sistemului de justiție, pentru a asigura accesibilitatea, independența, eficiența, transparența și integritatea acestuia. Ombudsmanul este de opinia că documentul de politică în acest domeniu ar trebui să răspundă necesităților reale ale beneficiarilor/titularilor de drepturi cu stabilirea unor obiective clare, pentru a eficientiza procesul de evaluare a progreselor înregistrate în urma implementării strategiei.

Urmare a analizei proiectului propus spre avizare, consider important de a veni cu unele sugestii pentru a îmbunătăți acest document de politică publică în sectorul justiției, din perspectiva abordării bazate pe drepturile omului.

Apreciez includerea, în Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei, a *Obiectivului 2.1. Îmbunătățirea accesului la justiție și a sistemului de protecție a drepturilor omului în sectorul justiției*. Pe de altă parte, observ că acțiunile destinate realizării *Obiectivului specific 2.1.1. Facilitarea accesului la justiție, în special a grupurilor vulnerabile și subreprezentate*, vizează preponderent victimele violenței în familie, lăsând în umbră celelalte grupuri de persoane vulnerabile.

În același timp, menționez că pct. f) al *Obiectivului specific 2.1.1. Examinarea posibilității efectuării gratuite a expertizelor extrajudiciare și a celor judiciare la*

solicitarea victimelor violenței în familie, la fel, include doar victimele violenței în familie, chiar dacă grupurile de persoane vulnerabile sunt mai numeroase.

Prin urmare, propun ca în acest obiectiv să fie enumerate exhaustiv toate grupurile vulnerabile și subreprezentate de oameni (spre exemplu, minorii, minorii neînsoțiți, persoanele cu handicap, persoanele în vârstă, femeile însărcinate, părinții singuri cu copii minori, victimele traficului de persoane, persoanele care suferă de afecțiuni grave, persoanele cu afecțiuni mintale și persoanele care au fost supuse torturilor, violurilor sau altor forme grave de violență psihologică, fizică sau sexuală, cum ar fi victimele mutilării genitale a femeilor) pentru asigurarea unui tratament egal în realizarea accesului liber la justiție.

Avocatul Poporului vine cu propuneri de revizuire a unor indicatori din planul de acțiuni. Spre exemplu, obiectivul specific 1.2.3 *Consolidarea capacităților sistemului judecătoresc și a procuraturii în gestionare a problemelor de integritate și conflicte de interes*, acțiunea pct. b) să fie completată cu indicatorul – numărul de opinii/recomandări individuale privind etica și conduita profesională a judecătorilor implementate. La obiectivul specific 1.2.4 *Îmbunătățirea mecanismului de răspundere disciplinară a judecătorilor și procurorilor*, acțiunea pct. a) – obiectiv nou – număr unități de personal care vor asigura activitatea Inspecției Judiciare. La obiectivul specific 1.3.1. *Dezvoltarea mecanismelor/ programelor de informare și educare a persoanelor cu privire la accesul la justiție și competența autorităților din sectorul*, acțiunea pct. c) – Număr campanii de informare (adăugarea cuvântul număr). La obiectivul 1.4.1 *Fortificarea mecanismelor de independență, organizare a profesiilor conexe justiției și de îmbunătățire a calității serviciilor acordate*, acțiunea pct. b) - 100% acte normative publicate (adăugarea 100%).

La obiectivul specific 2.1.4 *Eficientizarea mecanismelor de executare a hotărârilor judecătorești*, propun separarea acțiunii prevăzute la pct. b) – *analiza procedurilor de executare a hotărârilor judecătorești prin prisma legislației în vigoare și standardelor în domeniul drepturilor omului*. Consider că analiza/studiului efectuat în acest domeniu va permite de evidențiat carențele și abuzurile admise de executorii judecătorești. Ca rezultat va fi mai ușoară revizuirea procedurilor de executare.

Atrag atenția că, Planul de acțiuni nu prevede acțiuni referitoare la îndeplinirea justiției în situații de urgență, de asediu și război. Respectiv, recomand completarea acestui document de politică publică cu un obiectiv specific, care ar reflecta acțiuni în vederea asigurării unor garanții de îndeplinire a justiției pe perioada stării de urgență, de asediu și război.

Suplimentar, Avocatul Poporului consideră binevenită examinarea oportunității includerii în strategie a unor acțiuni pentru a facilita accesul liber la justiție, prin implementarea/dezvoltarea portalului e-Justice (portal oficial în Uniunea Europeană),

integrarea tehnologiilor informaționale și de comunicare. Astfel, se va facilita comunicarea și conclucrarea dintre persoanele/actorii procedurilor judiciare.

Este necesară perfecționarea funcționării portalelor specializate (cum este, de exemplu: MoldLex, legis.md) cu un sistem de căutare rapidă a legislației naționale și internaționale, a jurisprudenței, astfel încât să poată fi accesate, fără dificultate, de către orice persoană.

Concomitent, aduc la cunoștință că în rapoartele anuale privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova¹, Avocatul Poporului a constatat mai multe probleme/impedimente legate de imposibilitatea exercitării dreptului la un proces echitabil, care, cu părere de rău, nu s-au regăsit pe deplin reflectate în proiectul propus spre avizare. Aceste probleme/impedimente se referă la:

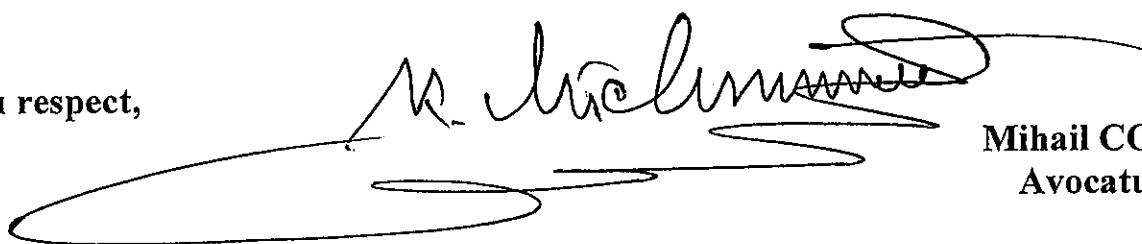
- Lipsa asistenței juridice calificate din partea avocaților Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS) beneficiarilor - neinformarea despre drepturile și obligațiile procesuale ale beneficiarului; inacțiunea avocatului la solicitarea beneficiarului de asistență juridică de a întocmi sau a întreprinde careva acțiuni procesuale;
- Tergiversarea examinării cauzelor de către instanțele de judecată - beneficiarii nu cunoșteau în ce instanță și cărui judecător a fost distribuită cauza și când va fi reluată examinarea;
- Funcționarea defectuasă a procedurilor de înregistrare audio a tuturor ședințelor de judecată - acest fapt lipsește persoana de posibilitatea de a contrapune declarațiile date cu cele menționate în ședință și în procesul-verbal al ședințelor de judecată;
- Neîntocmirea de la caz la caz a hotărârii judecătorești integrale de către judecător, la solicitarea participanților la proces;
- Funcționarea defectuoasă a sistemului de executare a hotărârilor judecătorești, prin executarea neuniformă, neinformarea participanților procedurii de executare, de către executorii judecătorești, despre măsurile întreprinse și actele procesuale întocmite, tergiversarea executării hotărârilor judecătorești privind încasarea pensiilor alimentare;
- Lipsa legislației comprehensive care să incrimineze infracțiunile săvârșite din ură;
- Impunerea categorică și cumulativă, pe lângă sancțiunea principală de izolare disciplinară a condamnatului, a tuturor măsurilor educative ca sancțiuni suplimentare: lipsa de întreprinderi (cu excepțiile vizitelor oficialilor prevăzuți de lege), convorbiri telefonice, procurarea de produse alimentare, primire de colete, pachete cu provizii;

¹ <http://ombudsman.md/wp-content/uploads/2020/03/RAPORTUL2019-FINAL.pdf>

- Lipsa unui termen clar pentru examinarea și soluționarea de către judecătorul de instrucție a plângerii condamnantului împotriva deciziei cu privire aplicarea sancțiunii disciplinare;
- Aplicarea, în mod abuziv și nejustificat, a arestului preventiv. Reținerea persoanelor de peste 72 ore.
- Calitatea de membri din oficiu ai Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) a ministrului justiției și procurorului general.

În concluzie, Avocatul Poporului susține inițiativa de aprobare a Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021- 2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, cu luarea în considerare a propunerilor menționate mai sus.

Cu respect,

Mihail COTOROBAI
Avocatul Poporului

Ex. Igor Muntean

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 75, tel. (373-22) 255-021, fax: 25-53-24 *comis elect*

Nr. 14/328 din „19” 08 2020
La nr.18-23-7125 din 06 august 2020

✓ Ministerul Justiției
/ Copie: Cancelaria de Stat

În contextul examinării proiectului de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (*număr unic 617/MJ/2020*), reiterăm necesitatea includerii în proiect a propunerilor înaintate anterior și anume:

1. Ministerul Afacerilor Interne, reprezentat de ministru, urmează a fi inclus în componența Forului decidenților din sectorul justiției deoarece, activitatea de urmărire penală, desfășurată de organele specializate din cadrul MAI, contribuie direct la înfăptuirea justiției. Ținem să menționăm că, organele de urmărire penală ale MAI exercită urmărirea penală în circa 92% din totalitatea infracțiunilor din țară, acestea fiind abilitate să dea apreciere atât faptei ilicite, cât și caracterului prejudiciabil al acesteia, să clarifice chestiunile esențiale și să exercite alte atribuții indispensabile bunei desfășurări a procesului penal.

De asemenea, până în anul 2016 urmărirea penală pe cauzele cu făptuitori minori era de competență exclusivă a Procuraturii, însă, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 152/2016, în atribuțiile ofițerilor de urmărire penală din cadrul subdiviziunilor specializate ale MAI, a fost inclusă înfăptuirea justiției și în privința minorilor.

Totodată, prin includerea Ministerului Afacerilor Interne în calitate de co-executor și executor primar al mai multor acțiuni în Planul de acțiuni, autorul proiectului deja recunoaște importanța și rolul indispensabil al MAI în realizarea justiției.

În această ordine de idei, includerea Ministerului în Forul decidenților din sectorul justiției este în deplină corespundere cu atribuțiile și domeniul de activitate al MAI, care indiscutabil, va contribui la realizarea scopului urmărit de instituirea forului respectiv.

2. Ministerul Afacerilor Interne consideră judicios și absolut necesară prezervarea stabilității cadrului normativ, condiție indispensabilă în vederea asigurării principiului securității juridice și previzibilității legii. Totodată, nu apreciem oportună centralizarea sarcinii de modificare a legislației codificate și împuternicirea expresă a Ministerului Justiției în acest sens, atât din perspectiva argumentelor expuse supra, cât și ținând cont de procedurile privind procesul de creație legislativă.

Astfel, conform art. 73 din Constituția Republicii Moldova, *dreptul de inițiativă legislativă aparține deputaților în Parlament, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia*. Totodată, Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative prevede în alin. (1) al art. 23 că, *proiectele actelor normative sunt elaborate de către autoritățile publice abilitate să le*

inițieze, conform programelor și planurilor aprobate în modul stabilit de lege, precum și la solicitarea Parlamentului, a Președintelui Republicii Moldova, a Guvernului sau din inițiativă proprie, în modul stabilit de lege.

Fără a prezenta o listă exhaustivă menționăm că, documentele de planificare/politici publice în vigoare, prevăd mai multe acțiuni privind elaborarea și promovarea de către MAI a proiectelor de acte normative ce vizează legislația codificată (*Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023 (HG nr. 636/2019) - acțiunile 2.22.2 și 2.23.2, Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2020 (HP nr. 89/2018) – Obiectivul nr. II, ținta strategică B, acțiunea nr. 6*) ș.a.

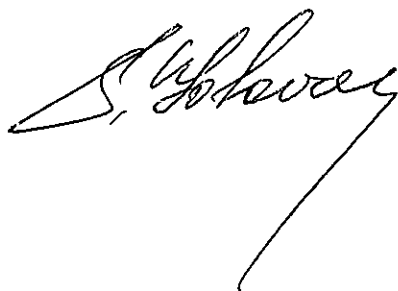
Cât privește riscul promovării unor concepte contradictorii de către diferite autorități, invocat de autorul proiectului, constatăm că procedurile stabilite de Legea nr. 100/2017 și Legea nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional impun, ca etapă obligatorie, consultarea publică a proiectelor de acte normative, posibilitatea prezentării opiniilor pe marginea acestora, inclusiv organizarea dezbaterilor în cazul atestării unor divergențe conceptuale. În acest sens, considerăm că, mecanismele enunțate sunt suficiente și asigură în mod efectiv evitarea riscului dat.

3. Adicional, luând în considerație argumentele expuse, precum și domeniile specifice de competență, Ministerul Afacerilor Interne urmează a fi inclus în cadrul Grupului de lucru interinstituțional propus spre creare în vederea implementării obiectivului specific 2.1.2. din proiectul Planului de acțiuni.

4. Cu referire la perioada de acțiune a Strategiei, potrivit noilor prevederi cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, strategia reprezintă un document de politici pe termen lung (6-10 ani). În acest sens, se impune adaptarea documentului la prevederile Hotărârii enunțate.

5. În conformitate cu prevederile Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, conținutul proiectului necesită a fi revizuit prin prisma regulilor gramaticale, de ortografie și punctuație.

Secretar de stat

Sergiu GOLOVACI

**CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
A REPUBLICII MOLDOVA**

**SUPREME COURT OF JUSTICE
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

mun. Chișinău, str. M. Kogălniceanu, nr.70, Republica
Moldova, MD-2009, tel. (+ 373 22)
22 15 47, tel./fax: (+ 373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

Chișinău, M. Kogalniceanu 70 street, Republic of
Moldova, MD-2009, tel. (+373 22) 22 15 47, tel./ fax
(+373 22) 22 52 27,
e-mail: info@csj.md

*nr. "533" 17.08.2020
la nr. 18-23-7125 din 06.08.2020*

**Ministerul Justiției al Republicii Moldova
(secretariat@justice.gov.md)**

**Cancelaria de Stat a Republicii Moldova
(cancelaria@gov.md)**

Curtea Supremă de Justiție avizează favorabil proiectul de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (*număr unic 617/MJ/2020*) și comunică că nu are obiecții și propuneri la proiectul înaintat spre avizare.

Cu respect,

**Tamara Chișca-Doneva,
Președinte interimar al Curții Supreme de Justiție**

Republic of Moldova, Chisinau, MD-2012, 42 B, Alexandr Puskin st.
Phone: +373 22 820 026, email: office@egov.md, web: <http://www.egov.md>

Nr. 3007 - 82 din 21.08.2020
La nr. _____ din _____

Ministerul Justiției

copie: **Cancelaria de Stat**

Cu referire la *indicația Cancelariei de Stat nr.18-23-7125 din 06.08.2020*, Agenția de Guvernare Electronică a examinat proiectul de hotărâre *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (număr unic 617/MJ/2020)*, autor – **Ministerul Justiției**, și, în limitele competențelor instituției, comunică lipsa de obiecții și propuneri.

Director adjunct

Digitally signed by Ursoi Gheorghe
Date: 2020.08.21 17:33:36 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Gheorghe URSOI

*Ex.: Vadim Vintilă,
Email: vadim.vintila@egov.md
Tel.: (022) 820030*

Ministerul Economiei
și Infrastructurii
al Republicii Moldova

nr.04-5167 din 20.08.2020

Ministerul Justiției

copie: **Cancelaria de Stat**

Ref.:scr.Cancelariei de Stat nr.18-23-7125 din 06.08.2020

Cu referire la **proiectul de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (număr unic 617/MJ/2020)**, în limita competențelor funcționale, comunicăm următoarele.

Considerăm judicios ajustarea conținutului proiectului Strategiei conform structurii prevăzute în pct.8 al Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020.

Secretar general

Digitally signed by Palii Lilia
Date: 2020.08.21 13:06:51 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Lilia PALII

*Ex: Diana Rusu, tel. 022 250 608,
e-mail: diana.rusu@mei.gov.md*

**MINISTERUL
SĂNĂTĂȚII, MUNCII
ȘI PROTECȚIEI SOCIALE
AL REPUBLICII MOLDOVA**

**MINISTRY
OF HEALTH, LABOUR
AND SOCIAL PROTECTION
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

MD-2009, Chișinău, str. Vasile Alecsandri nr. 2
Tel. + 373 22268885; Fax. + 373 22727695
e-mail: secretariat@msmps.gov.md
www.msmps.gov.md

2, Vasile Alecsandri street, Chișinău, MD-2009
Tel. + 373 22268885; Fax. + 373 22727695
e-mail: secretariat@msmps.gov.md
www.msmps.gov.md

12 august 2020 Nr. 20/4558

La Nr. 18-23-7125
din 06.08.2020

MINISTERUL JUSTIȚIEI

copie:
CANCELARIA DE STAT

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a examinat proiectul Hotărârii de Guvern „Cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia” (număr unic nr. 617/MJ/2020), remis spre examinare și avizare, și, în limitele competenței funcționale, comunică lipsa de obiecții și propuneri suplimentare.

Ministru

Viorica DUMBRĂVEANU

Digitally signed by Dumbrăveanu Viorica
Date: 2020.08.12 16:27:44 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

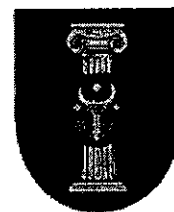

Ex.: Andrei Șvef
022 26 88 27 ; 060 78 79 79;
e-mail: andrei.svef@msmps.gov.md;

AUTORITATEA NAȚIONALĂ DE INTEGRITATE
A REPUBLICII MOLDOVA

НАЦИОНАЛЬНЫЙ ОРГАН ПО НЕПОДКУПНОСТИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

MD-2005, mun. Chișinău, str. Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni, 26
Tel.(373 22) 820 601, fax (373 22) 820 602, www.ani.md, e-mail: info@ani.md

Nr. 07/3772 din 19.08.2020
La numărul unic – 617/MJ/2020

Ministerul Justiției
Copie: Cancelaria de Stat

Autoritatea Națională de Integritate (în continuare Autoritatea) a examinat scrisoarea Cancelariei de Stat a Republicii Moldova, nr. 18-23-7125 din 06.08.2020, înregistrată cu nr. 5766 din 07.08.2020, prin care s-a solicitat avizarea PHG *cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.*

Drept urmare, Autoritatea comunică susținerea proiectului actului normativ vizat, cu următoarele propuneri de ajustare.

În *Planul de acțiuni* pentru implementarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 (anexa nr. 2), Direcția strategică I., Obiectivul 1.2., Obiectivul specific 1.2.2. de expus în următoarea redacție:

1.2.2. Asigurarea unui control efectiv al declarațiilor de avere și interese personale ale judecătorilor și procurorilor de către Autoritatea Națională de Integritate	a) Controlul prioritar al declarațiilor de avere și interese personale ale tuturor judecătorilor, procurorilor, membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor inclusiv a membrilor					1. Nr. / rata judecătorilor și procurorilor verificați de ANI în coraport cu numărul total; 2. Rezultatele verificărilor publicate.	Autoritatea Națională de Integritate
--	--	--	--	--	--	--	--------------------------------------

Digitally signed by Antoci Rodica
Date: 2020.08.19 14:36:51 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Argumentare:

Temeinicia ajustărilor propuse rezultă din necesitatea coroborării formulărilor propuse la normele existente în Legea nr. 132/2016 *cu privire la Autoritatea Națională de Integritate și anume:*

1. În corespundere cu art. 7 alin. (1) lit. b), art. 19 lit. c), art. 27 din Legea pre-citată, se operează cu termenul de control al declarațiilor de avere și interese personale (nu verificare), care, la rândul său, include verificarea depunerii în termen a declarațiilor de către subiecții declarării, precum și verificarea respectării cerințelor de formă a declarațiilor de avere și interese personale.

2. Corelativ, urmează a fi ajustată și acțiunea de la obiectivul specific, cu cel din urmă, întru a nu admite situații de interpretări eronate a sensului acesteia. În caz contrar, s-ar putea deduce că Autoritatea Națională de Integritate, deliberat, urmează să inițieze proceduri de control a averilor și intereselor personale în privința tuturor judecătorilor și procurorilor, ceea ar însemna o derogare de la prevederile legale. Reiterăm că, potrivit art. 28 din Legea sus-citată, Autoritatea efectuează controlul averii și al intereselor personale din oficiu ori la sesizarea unor persoane fizice sau juridice, în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale metodologiei de efectuare a controlului averii și al intereselor personale și privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

Controlul din oficiu se inițiază la sesizarea președintelui ori a vicepreședintelui Autorității sau a inspectorului de integritate. Controlul din oficiu este inițiat în cazul în care se constată lipsa unor date din declarația de avere și interese personale, în cazul nedepunerii sau al depunerii tardive a declarației, precum și în baza unor informații publice.

Cu respect,

președinte

Rodica ANTOCI

*ex: Sergiu Popov
tel. 022 820 614*

*ex: Viorel Sochircă
tel. 022 820 619*

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 21-06-7754

Chișinău

21.08.2020

Digitally signed by Iaconi Liliana
Date: 2020.08.21 13:23:03 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Ministerul Justiției

Urmare a examinării proiectului hotărârii Guvernului „Cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (nr. unic 617/MJ/2020), precum și a demersului de însoțire nr. 02/5736 din 04.08.2020, în limita competențelor funcționale, comunicăm următoarele.

Pornind de la faptul că proiectul Strategiei a fost prezentat spre examinare în ședința secretarilor generali ai ministerelor după intrarea în vigoare a Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 „Cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici”, care, conform pct. 4, prevede exceptarea de la prevederile acesteia doar a documentelor de politici în vigoare, considerăm judicios de a recomanda ajustarea acestuia la cerințele stabilite în actul normativ suscitată.

Totodată, apreciem eforturile tuturor actorilor din domeniul justiției, inclusiv a partenerilor de dezvoltare, antrenați în procesul complex de elaborare a Strategiei, însă, argumentele invocate referitoare la promovarea proiectului în versiunea elaborată nu pot servi drept temei pentru nerespectarea prevederilor pct. 2 și 3 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020. Or, conformarea proiectului documentului de politici la noul mecanism va avea doar un impact favorabil asupra calității și, respectiv, a implementării acestuia.

În mod practic, prezentăm următoarele propuneri:

1. Promovarea proiectului Strategiei spre aprobare Guvernului și, ulterior, adoptare Parlamentului, ajustat la cerințele pct. 8 din Regulamentul hotărârii menționate și anume:

- Capitolul I. **Introducere** va fi completat cu deciziile care au dus la elaborarea Strategiei în corespundere cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă specifice domeniului și indicatorii relevanți ai acestora, transpuși în Strategia națională de dezvoltare ”Moldova 2030” (aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 377 din 10.06.2020 și înaintată Parlamentului spre adoptare), Programul de activitate al Guvernului și angajamentele asumate de către Guvern, precum și cu raționamentul perioadei de implementare și a părților implicate în elaborarea Strategiei.

- Capitolul II. **Descrierea situației** se va rezuma la descrierea problemelor din domeniu și a cauzelor acestora, inclusiv a potențialelor consecințe și riscuri în cazul neintervenției în soluționarea problemelor și a impactului acestora asupra principalelor grupuri vulnerabile afectate, cu utilizarea dovezilor calitative și cantitative. În redacția

prezentată, se constată că la capitolul III. **Definirea problemelor** nu sunt reflectate principalele probleme specifice domeniului pe care documentul de politici își propune să le soluționeze, respectiv, urmează a fi exclus.

- Capitolul IV. **Obiectivele, direcțiile strategice, domeniile de intervenție și rezultatele scontate** va fi revizuit și divizat în trei capitole distincte pentru: (i) obiective, cu descrierea rezultatelor preconizate, (ii) direcții prioritare, cu descrierea activităților planificate pentru atingerea fiecărui obiectiv în parte și (iii) indicatori de monitorizare și evaluare, prin intermediul cărora va fi măsurat gradul de implementare a Strategiei precum și stabilit nivelul de realizare a obiectivelor. Indicatorii stabiliți în proiectul SND „Moldova 2030” pe domeniul justiției, precum și alți indicatori relevanți domeniului vor sta la baza revizuirii și stabilirii/completării indicatorilor Strategiei, cu dezagregarea acestora conform criteriilor relevante (gen, vârstă, zonă geografică, statut socio-economic etc.). Totodată, se recomandă a fi utilizate sintagmele specifice noului mecanism al hotărârii menționate.

- Capitolul V. **Estimarea progresului, impactului și costurilor implementării** necesită a fi revizuit prin descrierea impactului pe termen lung al Strategiei asupra mediului economic, social, ecologic și administrativ și redenumit, întrucât componenta „costuri” se va regăsi în Programul de implementare al Strategiei.

- Capitolul VI. **Premisele unei implementări eficiente** propunem a fi integrat în capitolul IX. **Riscuri privind implementarea**, deoarece lipsa condițiilor primare necesare descrise la capitolul VI, constituie riscuri în implementarea documentului. Totodată, riscurile identificate se vor completa cu măsurile de prevenire și contracarare a acestora.

- Reieșind din cele expuse la alin. 1 de mai sus, capitolul VII. **Procesul de elaborare** propunem a fi integrat în capitolul I. **Introducere**.

- Pentru a asigura o claritate în responsabilitățile de implementarea Strategiei, precum și a altor părți interesate, propunem descrierea acestora într-un capitol distinct **Autorități responsabile**. Acest fapt, va contribui și la eficientizarea procesului de raportare și monitorizare, descris la capitolul VIII. **Procedurile de raportare și monitorizare**.

2. Elaborarea unui Program de implementare a Strategiei, în baza Strategiei și a Planului de acțiuni existente, care va descrie în mod clar și concret mecanismul de implementare al obiectivelor propuse, inclusiv cu estimarea costurilor necesare și a surselor de finanțare, cu stabilirea politicilor și responsabilităților concrete, precum și alte aspecte care vor asigura implementarea eficientă și în termenul stabilit al Strategiei, în corespundere cu pct. 11 al Hotărârii Guvernului nr. 386/2020.

3. În ceea ce privește proiectul Planului de acțiuni reliefăm următoarele:

- Ca parte componentă a Programului de implementare a Strategiei, Planul de acțiuni urmează a fi revizuit și ajustat în corespundere cu partea descriptivă a acestuia, precum și completat cu rubrica costuri și sursa de finanțare pentru fiecare acțiune în parte.

- Se recomandă o abordare unică în stabilirea indicatorilor, deoarece în unele cazuri aceștia sunt dezagregați, iar în altele nu (spre ex: la acț. 1.1.1.d sunt stabiliți indicatorii „1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și consultat public; 2. Proiect de modificare a cadrului normativ aprobat de Guvern; 3. Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat”, iar la acț. 1.1.2.c – „Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat”).

- La acț. 1.3.1.a la rubrica **Instituții responsabile**, se va stabili instituția responsabilă de sistematizarea informațiilor recepționate de la instanțele judecătorești, spre exemplu Consiliul Superior al Magistraturii sau Ministerul Justiției.

- La acț. 2.1.5.b lipsesc instituțiile responsabile.

În concluzie, conștientizăm importanța și susținem necesitatea documentului strategic pentru setarea și promovarea reformelor în domeniul justiției, totodată, pledând pentru asigurarea coerenței cadrului național de planificare strategică. Astfel, exprimăm disponibilitatea pentru acordarea suportului metodologic necesar în vederea promovării acestuia în corespundere cu cadrul normativ în vigoare și în termen optim.

Secretar general al Guvernului

Liliana IACONI

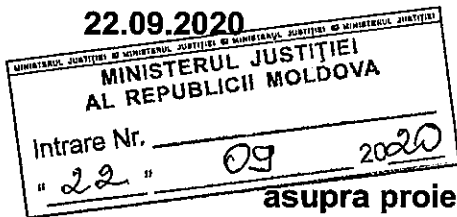
Uniunea Avocaților din Republica Moldova

Союз Адвокатов Республики Молдова
Bar Association of the Republic of Moldova

MD-2012, mun. Chișinău, str. București, 46, tel.: 022226152, fax: 022226152
e_mail: uniunea.avocatilor.rm@gmail.com, www.uam.md

Nr. UA/537/2020

22.09.2020

Către: Ministerul Justiției al Republicii Moldova

adresa de e-mail: strategie@justice.gov.md

OPINIE

asupra proiectului Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției, pentru anii 2021-2024

Uniunea Avocaților din Republica Moldova (U.A.R.M.) a examinat, proiectul Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024, precum și Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia și, în limitele competențelor sale funcționale, formulează următoarele observații și propuneri:

I. Aspecte generale:

Potrivit autorilor, prezentul document de politici reprezintă o continuare a activităților stabilite în Strategia de reformă a sectorului justiției (SRSJ) pentru anii 2011-2016 și în Planul de acțiuni la aceasta aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012, care a fixat cadrul temporal exact, precum și instituțiile responsabile pentru atingerea obiectivelor Strategiei.

Scopul proiectului, constă în distanțarea de la conceptul de reformare și concentrarea pe aspectele de dezvoltare, după caz, de consolidare sau valorificare a potențialului sectorului justiției.

La finalizarea acestei noi etape de reformă, se intenționează concentrarea pe îmbunătățirea cadrului normativ deja adoptat, consolidarea capacităților instituționale și profesionale a instituțiilor reformate, alinierea proceselor de reformă a justiției la recomandările și standardele instrumentelor internaționale în domeniu, precum și la angajamentele Republicii Moldova asumate față de partenerii de dezvoltare.

Strategia își propune să răspundă provocărilor legate de îmbunătățirea sectorului justiției și demonstrează angajamentul statului de a asigura un sector al justiției independent, imparțial, responsabil și eficient.

II. Observații generale/definirea problemelor:

Proiectul Strategiei, vizează măsurile ce se intenționează a fi întreprinse în domeniul asigurării independenței sistemului judiciar, în special a judecătorilor și procurorilor, în care sânt prezentate pe scurt reformele ce fac obiectul angajamentelor asumate de către Republica Moldova în cadrul mecanismului de coordonare și monitorizare a SRSJ pentru anii 2011-2016, fiind de asemenea, nominalizate cele mai importante aspecte realizate conform documentului de politici al Ministerului Justiției din anul 2018, intitulat „Mica reformă a justiției”.

Detașându-ne de la exprimarea unei opinii *per general*, care după cum au menționat și autorii proiectului, a fost realizată cu succes în cadrul dialogurilor desfășurate între părțile implicate în procesul de elaborare a prezentei politici și a direcțiilor strategice propuse pentru noul

document, scopul analizei efectuate de către Uniunea Avocaților din Republica Moldova, constă în evaluarea situației independenței judecătorilor, procurorilor și a avocaților, în vederea eficientizării sistemului justiției din Republica Moldova, astfel încât, acesta să poată oferi soluții rapide, predictibile și corecte, care să conducă la creșterea încrederii cetățenilor în justiție.

Evident, tot acest edificiu are la bază principiile fundamentale ale statului de drept, independența judecătorilor, combaterea corupției prin consolidarea instituțiilor, dar și prin măsuri de prevenire și educare a publicului.

Însă nu putem neglija constatarea, că domeniile examinate prin prisma celor 3 direcții strategice de dezvoltare, consemnate în respectivul document de politici, sunt orientate prioritar pe organizarea și funcționarea sistemului judiciar, al organelor procuraturii și mai puțin pe aspectele legate de instituția avocaturii, a chestiunilor ce privesc accesul la justiție, asistența judiciară, previzibilitatea sistemului judiciar și modul în care este perceput procesul de luare a deciziilor de către societate.

În pofida multiplelor încercări de intervenție cu proiecte de reforme pe segmentul de reformare/dezvoltare a sectorului justiției, executarea practică a cărora s-a constatat a fi mimată, conform rapoartelor de interviu efectuate în ultimii ani - care contrazic declarațiile unor actori ai sistemului judecătoresc cu privire la realizările înregistrate, **Uniunea Avocaților din Republica Moldova speră în continuare, că realizarea unui sistem judiciar independent, imparțial, credibil și eficient, reprezintă elementul determinant pentru promotorii acestui proiect, întru afirmarea principiului separației puterilor în stat, consacrat constituțional.**

În vederea atingerii unor astfel de idealuri, Uniunea Avocaților a afirmat și afirmă că reforma justiției a fost și este încă o necesitate de necontestat. Totuși, implementarea măsurilor incluse în Strategiile de reformă a sistemului judiciar, elaborate în timp, au pus în discuție și încă **nu au clarificat instituțional, rolul avocaților și al organelor profesiei de avocat în cadrul acestui proces**, deoarece pînă la momentul de față, unii actori ai sistemului refuză ostentativ, recunoașterea instituțională a rolului avocatului în funcționarea corectă a sistemului judiciar.

Or, în toată perioada în care am încercat să participăm la procesul de realizare a reformei justiției din Republica Moldova, am întâlnit o rezistență inexplicabilă din partea instituțiilor și autorităților publice, care refuză să perceapă profesia de avocat, ca pe un element indispensabil în realizarea statului de drept, fără de care asigurarea respectării supremației legii este imposibilă. Prin urmare, considerăm că această din urmă constatare, urma a fi inclusă la „Riscurile privind implementarea” menționate în cap. IX al proiectului Strategiei.

„*Strategia pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției*”, document inițiat de Ministerul Justiției, nominalizează avocatura absolut formal, fără a recunoaște locul și rolul celui revine avocatului, în strînsă legătură cu sistemul judiciar, ca factor ce contribuie în mod decisiv la realizarea și sporirea calității actului de justiție.

Din aceste considerente, insistăm să se înțeleagă că rolul avocaților în realizarea cerințelor reformării și reșezării sistemului judiciar, se înfățișează sub două aspecte care trebuie luate în calcul.

Pe de o parte, Uniunea Avocaților este înfățișată ca structură, entitate prin intermediul căreia se exercită legal profesia de avocat, aspect sub care aceasta este solicitată a rezolva atributul independenței profesionale reale a avocatului, problema protecției drepturilor și intereselor legitime prin drept și acces la apărare calificată, garantată de corpul profesional în societate, atât extrajudiciar cât și judiciar.

Dintr-o altă perspectivă, profesia de avocat este asimilată noțiunii de *avocatură*, context în care profesia de avocat este percepută ca o activitate specifică, desfășurată de avocați și în scopul îndeplinirii actului de justiție, apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor.

În acest din urmă cadru, Uniunea Avocaților din Republica Moldova se înfățișează ca un tip special de organizație profesională, în care își desfășoară activitatea avocații, în vederea realizării unor scopuri precis determinate prin lege.

Ambele moduri de abordare a poziționării reale a profesiei de avocat față de sistemul judiciar au generat o veritabilă platformă comună de acțiune a organelor profesiei de avocat de la toate nivelurile (Congresul avocaților, Consiliul și Președintele U.A.R.M.) pentru ca activitatea de interes public a avocaților să fie tratată ca atare de autoritățile și instituțiile statului.

Evoluțiile socio-politice începând cu anul 2009 și pînă în prezent, au demonstrat că numai cooperarea dintre sistemul judiciar și profesiile conexe acestuia, prin integrarea reală, deplină și corectă a profesiei de avocat, în procesul de reformă, *inclusiv în plan instituțional și legislativ* este în măsură să contribuie la asigurarea deplinei compatibilități instituționale și legislative a profesiei de avocat cu sistemele judiciare europene.

Totodată, garantarea unei reale independențe profesionale a avocatului fără bază economică și fără garanții instituționale bazate pe lege așa cum rezultă din Strategia care se promovează, constituie o simplă declarație de intenții, cu rol decorativ, fără conținut și corespondent în realitate.

III. Analiza detaliată a Direcțiilor strategice de dezvoltare

Direcția I - Independența, responsabilitatea și integritatea actorilor din sectorul justiției.

Menționăm că principiul independenței puterii judecătorești este direct legat de separația puterilor în stat. Acest principiu are de asemenea legătură cu un sistem de control, al cărui scop este să prevină abuzurile de putere care afectează o societate democratică.

Puterile executivă, legislativă și judecătorească formează trei ramuri separate ale statului, fiecare dintre acestea urmînd să-și execute angajamentele asumate în fața cetățenilor. Aceasta înseamnă că societatea trebuie să ceară și să aștepte ca toate puterile în stat să-și asume răspunderea, iar nu numai unele dintre ele.

Independența puterii judecătorești înseamnă că atât puterea judecătorească ca instituție, cât și fiecare judecător care se pronunță într-o anumită cauză, să poată să-și exercite atribuțiile profesionale fără nici o ingerință din partea celorlalte puteri în stat sau a altor influențe interne și externe.

Menționăm că principiul independenței justiției, a fost creat pentru a proteja oamenii împotriva abuzurilor de putere. Prin urmare, rezultă că latitudinea judecătorilor de a interpreta și aplica legea își are limitele în legea însăși. Acest lucru înseamnă că independența în cadrul procesului decizional nu este în funcție de preferințele personale ale judecătorului, sarcina acestuia fiind de a aplica legea pe bază de fapte și probe.

Acesta adeseori este motivul pentru care exercitarea profesiei de judecător și deciziile luate de către acesta din urmă, sunt afectate atunci când legii îi lipsește coerența sau cadrul juridic nu are stabilitate, cum ar fi cauza proliferării excesive a legilor sau lipsei unei instruirii corespunzătoare, astfel încât judecătorii să poată face față acestor schimbări. Exemplu relevant în acest sens, îl constituie adoptarea Codului administrativ, Codului civil modernizat, precum și modificările operate în Codul de procedură penală prin Legea nr. 272/2018

pentru modificarea unor acte legislative, prin care a fost instituit un mecanism al despăgubirilor pentru condițiile de detenție care afectează grav drepturile condamnatului și care potrivit notei de argumentare la Legea nr. 48/2020 cu privire la restricționarea aplicării reducerii pedepsei condamnatului deținut în condiții precare de detenție, s-a dovedit a fi deficitară deoarece a generat o practică neuniformă de aplicare a mecanismului compensator și a permis reducerea pedepsei privative de libertate în privința unui număr alarmant de persoane deținute.

Independența judecătorilor de asemenea este serios afectată, de un număr prea mare de dosare și de presiunile externe de a lua decizii care să folosească în scopuri statistice.

Deci nimic nu poate veni mai bine în sprijinul judecătorilor, avocaților, procurorilor și în general pentru sistemul de administrare al justiției în Republica Moldova, decât un cadru legislativ coerent și unitar care să poată fi interpretat și aplicat uniform astfel încât să asigure o marjă rezonabilă de previzibilitate a hotărârilor judecătorești. Dreptul la egalitate trebuie respectat și prin asigurarea unui tratament egal din punct de vedere juridic, în special în instanța de judecată, a tuturor celor care se află în situații similare.

Considerăm că toți actorii din sistemul de justiție au răspunderea importantă de a recunoaște drepturile cetățenilor într-un mod efectiv, independent, imparțial și transparent, cu respectarea principiului egalității tuturor în fața legii. Procedând astfel, rezultatele așteptate vor fi îndeplinite la nivelul dorit de calitate, asigurându-se un echitabil act de justiție pentru toți cetățenii.

Republica Moldova se confruntă în prezent cu provocarea de a găsi echilibrul adecvat dintre imunitatea și responsabilizarea judecătorilor.

În această privință, **Principiile Fundamentale ale Independenței Sistemului de Justiție** prevăd că „*fără a aduce atingere nici unei proceduri disciplinare sau oricărui drept la apel sau la compensații din partea Statului, în conformitate cu legislația națională, judecătorii trebuie să se bucure de imunitate personală în ceea ce privește acțiunile civile în justiție pentru plata de daune cauzate de actele sau omisiunile necorespunzătoare în exercitarea funcțiilor judiciare ale acestora*”. Imunitatea judecătorească trebuie să fie privită drept o garanție în sensul independenței judecătorilor de a hotărî. Această independență însă nu este absolută, dacă avem în vedere că judecătorii trebuie să fie responsabilizați.

Am dori să reamintim că intenția Principiilor de la Bangalore privind conduita judiciară a fost de stabilire a standardelor pentru conduita etică a judecătorilor. Printre acestea se includ independența, imparțialitatea, integritatea, decența, egalitatea, competența și sărghița.

Principiile de la Bangalore, sunt menite să servească drept ghid pentru judecători și să ofere sistemului de justiție un cadru pentru reglementarea conduitei judecătorești. Mai sunt, de asemenea, menite să sprijine membrii executivului și pe legiuitor, pe avocați și publicul larg, pentru a înțelege și a susține mai bine sistemul de justiție. Aceste principii presupun ca judecătorii să fie făcuți răspunzători pentru conduita proprie față de instituțiile corespunzătoare, instituite pentru menținerea standardelor judiciare. Și aceste instituții trebuie să fie ele însele independente și imparțiale și menite să „completeze” și nu să „institue derogări” de la statul de drept și normele de conduită obligatorii pentru judecători. Judecătorul trebuie să dea dovadă și să promoveze cele mai înalte standarde de conduită judiciară pentru a întări încrederea publicului în sistemul de justiție, un aspect fundamental în sensul menținerii independenței judecătorești.

În această privință, Consiliul Superior al Magistraturii este, conform articolului 123 alin. (2) din Constituție, organul competent care îndeplinește rolul unui consiliu disciplinar pentru

judecători și care asigură tragerea la răspundere a magistraților. **Totodată**, Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să își îndeplinească funcțiile corespunzător și independent, să evite politizarea sau solidarizarea excesivă cu colegii judecători, deoarece trebuie să funcționeze în calitate de organism disciplinar și să ia măsuri pentru promovarea independenței judecătorești.

Examinînd în particular Obiectivul 1.4., care reglementează – Consolidarea capacităților profesiilor juridice conexe justiției, constatăm că atât avocații, iar mai frecvent judecătorii, procurorii sunt cei care sînt supuși la diferite tipuri de presiuni menite să le compromită capacitatea de ași exercita atribuțiile profesionale pe baza unei independențe reale.

În primul rînd, considerăm că volumul excesiv de muncă reprezintă o amenințare gravă la adresa independenței judecătorilor, procurorilor și a avocaților, deoarece le compromite profesionalismul.

Aglomerarea sistemului de justiție apare în situația în care dosarele sunt înregistrate într-un ritm care depășește cu mult, ceea ce judecătorii de la instanțe pot soluționa într-un interval rezonabil. Aglomerarea amenință statul de drept, *inter alia*, deoarece privează persoanele de dreptul lor la un proces echitabil într-un interval rezonabil de timp. Creează întârzieri efective în ceea ce privește justiția din instanțe, generează prelungirea procedurilor și erodează sistemul de administrare al actului de justiție.

Judecătorii, procurorii și avocații sunt supuși, de asemenea, altor tipuri de presiuni. Aceste acte se pot referi la acuzațiile publice, menite să intimideze pe practicanții profesiilor juridice sau să manipuleze opinia publică, astfel încât, să fie exercitate presiuni și influențe nedorite asupra hotărârilor judecătorești.

Astfel, reforma justiției implică schimbarea unui *status quo*. Ea este așadar un proces complex care necesită o reflecție prudentă pentru a stabili impactul său pentru viitor. O reformă care intenționează cu adevărat să genereze schimbări pozitive, trebuie să prevadă evaluări preliminare și consultări largi cu toți factorii interesați.

Republica Moldova a introdus în anul 2018, așa-numita „mică reformă” pentru a se pregăti de angajarea în marea reformă, care se antrenează a fi pusă în practică pe parcursul anilor 2021- 2024.

Urmare a mai multor discuții purtate cu reprezentanții corpului de avocați, o mare majoritate și-au exprimat serioase îngrijorări cu privire la faptul că reforma avansează prea repede.

S-au exprimat de asemenea îngrijorări cu privire la faptul că unele măsuri se iau prin asumări de răspundere de către Guvern (*cum este cazul răsunătorului caz din noiembrie 2019, al asumării răspunderii pentru modificarea Legii Procuraturii, fapt care a generat demisia Guvernului Sandu*) ceea ce face dificil un dialog fructuos care ar trebui să existe în mod normal între Ministerul Justiției și alte instituții cu atribuții în administrarea justiției, precum și societatea civilă.

Majoritatea avocaților implicați în dezbateri pe acest subiect, au explicat condițiile care trebuie să existe pentru ca reforma să fie realizată cu succes în Republica Moldova, precum și faptul că îndeplinirea acestor condiții nu a fost abordată la un nivel care ar asigura punerea acestora în practică.

Unele dintre aceste condiții sunt: asigurarea de resurse financiare și umane corespunzătoare pentru ca reprezentanții profesiilor juridice conexe, procurorii și judecătorii să-și poată asuma noile funcțiuni, informarea publicului cu privire la modificările care vor fi aduse legii și rezultatele așteptate la nivelul funcționării efective și nu în ultimul rînd, **asigurarea de**

pregătire pentru toți actorii din domeniul justiției, astfel încât, să se asigure o modalitate unificată de a înțelege reforma, precum și implicațiile acesteia, de exemplu din punctul de vedere al încărcării de muncă și al celerității actului de justiție.

Reforma justiției a fost un proces de schimbare care a însoțit încercările Republicii Moldova de a înflori ca democrație. În prezent, țelul principal ar trebui să fie garantarea unui sistem de administrare al justiției care să asigure independența, imparțialitatea, integritatea și transparența, toate acestea fiind precondiții, pentru ca toți cetățenii să se poate bucura de exercitarea drepturilor omului.

Având în vedere acest țel, am dori să ne concentrăm ca în eforturile îndreptate în direcția reformei, să fie adoptată o perspectivă centrată pe oameni, iar aceste eforturi să includă accesul la justiție, la asistență juridică și reprezentare în justiție, ca domenii prioritare.

Recunoaștem mai multele obstacole cu care s-a confruntat Republica Moldova până acum în contextul tranziției sale la economia de piață și la valorile europene. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a identificat câteva asemenea obstacole prin intermediul cauzelor deduse judecării în care Republica Moldova a fost parte. Curtea reiterând în repetate rânduri că: *practica instanțelor naționale este subminată de absența unui cadru legislativ stabil, având ca rezultat o lipsă de interpretare și aplicare unitară a legislației, precum și lipsa de previzibilitate a hotărârilor judecătorești și lipsa de acceptare a soluțiilor date de instanțele judecătorești.*

Având în vedere câțiva dintre factorii structurali menționați mai sus, considerăm că Consiliul Superior al Magistraturii ar trebui să activeze într-o mai strânsă consultare cu justiția, în toate regiunile țării și la toate nivelurile, să se angajeze într-un exercițiu de evaluare a necesităților actuale ale justiției și de stabilire a modului în care acestea vor fi soluționate în cadrul reformei, inclusiv o evaluare a necesităților justiției din punctul de vedere al infrastructurii, personalului și bugetului, pentru aplicarea efectivă a măsurilor planificate.

Doar prin transpunerea în practică a obiectivelor menționate, Consiliul Superior al Magistraturii va putea demonstra contribuția sa la construirea unei justiții solide și cu adevărat independente în Republica Moldova.

Abordând în particular, problematica asigurării independenței avocaților, Uniunea Avocaților consideră că pînă la momentul actual, instituțiile statului refuză să recunoască, că avocații independenți joacă un rol esențial în apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în orice moment, un rol care, împreună cu cel jucat de judecătorii și procurorii independenți și imparțiali, este indispensabil pentru a asigura prevalența statului de drept și protecția efectivă a drepturilor individuale.

Deși în Republica Moldova, avocații sunt capabili să își desfășoare activitatea liber și fără să se teamă de represalii, în pofida mai multor încercări eșuate de intimidare a acestora (*după cum au fost constatate recente cazuri, de intentare a cauzelor penale în privința avocaților în baza componentei infracțiunii de „Fals în declarații”, prevăzută de art. 352¹ alin. (1) Cod penal*), decalajele majore din cadrul sistemului de justiție, cum ar fi lipsa armonizării legislative, interpretarea legislației și hotărârile judecătorești, împreună cu constrângerile legate de resurse și infrastructură cu care se confruntă majoritatea instanțelor, au afectat, de asemenea, exercitarea adecvată a profesiunilor juridice.

În continuare, persistă îngrijorările legate de sancțiunile impuse avocaților pentru absența din sălile de ședință sau de la audieri, cauzată de lipsa de coordonare privind programarea ședințelor de judecată. **Prin urmare, invităm toate părțile implicate să reflecteze asupra căilor prin care se pot coordona avocații, procurorii și judecătorii, în contextul dezvoltării reformei sectorului de justiție.**

De asemenea, accesul la informațiile relevante ale dosarului într-un termen util pentru pregătirea apărării, respectarea dreptului la secretul comunicărilor dintre avocați și clienți, excluderea interceptării convorbirilor profesionale ale avocatului, respectarea libertății de exprimare a avocaților – sunt numai câteva dintre soluțiile principiale adoptate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin care s-au protejat valori fundamentale ce configurează independența profesională reală a avocaților. Proiecția adecvată a acestor soluții nefiind transpusă pînă în prezent în actele legislative de ramură și, după cum constatăm, nu se regăsește nici în acțiunile consemnate în proiectul de Strategie supus analizei.

Precizăm că Uniunea Avocaților nu intenționează ca avocații să fie independenți la fel ca și judecătorii, însă aceștia trebuie să fie liberi de orice presiune externă și orice imixtiune nepermisă de lege în activitatea lor profesională. În special, în apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanelor, avocații trebuie să acționeze exclusiv în raport de crezul lor profesional bazat pe principiile guvernate de lege.

Independența avocaților este necesară și pentru a se asigura încrederea în justiție. Nu este suficient ca „*independența avocaților*” să fie doar afirmată. Onestitatea și integritatea intelectuală, independența economică sunt esențiale pentru a asigura clienților încredere în avocați și pentru a se asigura încrederea societății în profesiunea de avocat, în ansamblu.

Experiența arată că deseori, în legătură cu sau în realizarea activității de aplicare a legii, profesioniștii implicați în activități ale sistemului judiciar sunt supuși presiunilor de tot felul, care pot compromite independența lor profesională. Sunt dezbateri pe marginea acestui subiect care ocupă frecvent spațiul public. Există și dezbateri politice pe tema independenței tuturor profesiilor juridice.

O astfel de abordare amenință să disloce și să arunce într-un con de umbră problemele tehnico-juridice reale pe care le implică construcția instituțională, dezvoltarea funcțională echilibrată și apărarea independenței profesionale.

Considerăm că există un angajament istoric al profesiei de avocat pentru îndeplinirea unor obligații etice, cumulative și veritabile responsabilități față de: propriilor clienți, profesia de avocat, sistemul judiciar și supremația legii – care constituie fundamentul democrației politice, economice și constituționale.

Deși responsabilitățile enumerate sunt complementare, îndeplinirea unora dintre ele poate genera tensiuni, sau chiar relații conflictuale. Contextul în care acționează un avocat diferă foarte mult de la caz la caz, deoarece aceștia sunt puși uneori în poziția ingrată de a alege care dintre aceste responsabilități va avea întâietate, și care sunt căile de îndeplinire a lor.

De exemplu, avocații specializați în drept penal consideră, în general, că au, în anumite cazuri specifice, obligații mai mari în a proteja interesele clienților și mult mai puține obligații de a respecta supremația legii sau interesul public.

Uneori se consideră că, și în cazul apărării în procesul penal, avocații ar trebui să ia în considerare împrejurarea dacă acțiunile lor se încadrează în interpretarea rezonabilă a „limitelor legii”.

Apreciem că anume această categorie de avocați au obligația de a participa la acțiunea de reformare a cadrului juridic, pentru a servi mai bine obiectivul salvagădării drepturilor inculpaților în dosare penale și interesul public în administrarea echitabilă și eficientă a justiției, mai ales dacă, opinia publică este orientată spre un anumit domeniu al justiției.

Nu există o cale unică de urmat pentru fiecare avocat în vederea atingerii acestor obiective, după cum nu există și nu a existat vreodată „o credință unică și adevărată” a exercitării etice a profesiei de avocat. Dimpotrivă, de-a lungul istoriei, avocații și-au fundamentat responsabilitățile etice pe tradiții. Acestea din urmă, fiind în egală măsură „progresive” și „conservatoare”.

În practică se verifică toate nuanțele posibile dintre aceste două alternative extreme. Există opțiuni politice ale fiecărui avocat. Există o libertate de exprimare de care beneficiază în mod particular avocații. Diferențele de opinii cu privire la problemele de interes general au o explicație obiectivă.

În condițiile în care avocații trebuie să gestioneze, permanent, obligații (față de clienți, față de cadrul normativ, față de propriile instituții ale profesiei și față de o parte din publicul larg), respectarea responsabilităților etice enunțate mai sus este extrem de solicitantă. Și din acest motiv, îndeplinirea rolului social al avocaților poate aduce satisfacții mari și este adesea estompat de respectarea întocmai a obligației de confidențialitate a serviciilor profesionale.

Este constantă în cadrul exercitării profesiei de avocat implicarea în inițiativele referitoare la statul de drept, și în cele ce promovează valori ce impun integritatea, mai ales în situațiile în care există un mediu social marcat de corupție ori un sistem juridic afectat de influențe de orice natură, apte a-l dereglă.

Este adevărat că susținerea unor astfel de inițiative de către organele de conducere ale profesiei de avocat sunt extrem de pozitive, însă există o mare provocare: diferențele subiective dintre „crezul profesional” al fiecărui avocat și independența profesională a acestuia, permit exprimarea unei poziții proprii a avocatului deseori neconcordanță cu o poziție ce ar avea pretenția unor poziții colective. În plus, există o încredere scăzută cu privire la participarea avocaților în dezbateri cu nuanță politică și în abordarea problemelor ce vizează politici publice.

În mod frecvent, formele de exercitare a profesiei sânt conduse ca și o afacere comercială. Un „bun civism public colectiv” este greu de construit și afirmat într-o profesie cum este profesia de avocat, în care, tot mai mult, concurența estompează competența, iar interesul economic imediat nu permite o ierarhizare, după criteriile etice, a responsabilităților.

O astfel de realitate asprește concurența. Înclinarea firească spre interesul dezvoltării unui trend profitabil din punct de vedere economic în profesia de avocat, nu poate fi opusă însă responsabilității față de profesie și față de supremația legii, precum și față de dezvoltarea unui sistem judiciar corect și echitabil pentru toți.

„Independența avocaților” este contemporană cu efortul inovării, al creativității în dezvoltarea de noi parteneriate și modele de conduită în raporturile cu celelalte profesii juridice.

O restabilire fundamentală a încrederii în instituții, inclusiv în instituția profesiei de avocat nu este ușor de atins. Transpunerea obiectivelor respective necesită viziune, inovație, precum și experimentare și disponibilitate de a accepta eșecul. Adevăratele progrese sunt de multe ori rezultatul „împiedicării, mai degrabă decât a ... planificării îndeaproape” a unor acțiuni pe termen scurt.

Avocații au învățat că pentru a înregistra un progres semnificativ în ceea ce privește independența lor, trebuie să fie dispuși să se împiedice în acest parcurs, care după cum am menționat și în rândurile de mai sus, s-a dovedit a fi unul extrem de dificil.

Uniunea Avocaților a reflectat și asupra inițiativei inclusă de Ministerul Justiției, care vizează „Elaborarea standardelor de calitate a serviciilor de asistență juridică garantată de stat, precum și instituționalizarea mecanismului de monitorizare externă a calității asistenței juridice garantate de stat”.

Pe această direcție de activitate, subliniem că prin adoptarea Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat nr. 198 din 26.07.2007, s-a urmărit scopul de a transcrie în spațiul juridic autohton conceptul de asistență juridică garantată de stat, drept element primordial menit să asigure realizarea accesului liber și egal la justiție a tuturor persoanelor, indiferent de situația lor financiară, în cadrul unui sistem cost-eficient, accesibil și nediscriminatoriu.

Această lege a constituit fundamentul pentru volumul principal de lucru privind crearea unui sistem viabil de asistență juridică garantată de stat, fiind un fenomen juridic complex necunoscut pînă în acel moment de sistemul de drept din Moldova. De la adoptare și pînă în prezent au fost depuse eforturi considerabile pentru implementarea corespunzătoare a legii, chiar dacă a devenit evident din start că anumite amendamente sunt necesare¹.

Astfel, activitatea sistemului de asistență juridică din momentul intrării în vigoare a noilor norme (01 iulie 2008) pînă la momentul de față, pe lîngă realizările pozitive pe care le considerăm marcante, a demonstrat și unele deficiențe care supun riscurilor funcționarea eficientă a sistemului, fapt care a și determinat tendința de perfecționare a acestuia, potrivit obiectivelor dezvoltate în prezenta Strategie, care după părerea noastră urmează a fi revizuite conceptual.

Printre principalele deficiențe, vom nota delegarea competențelor de gestionare și conducere a sistemului de asistență juridică garantată de stat, către Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat.

Deși Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, atribuie Consiliului Național statut de persoană juridică de drept public, în realitate acesta funcționează mai degrabă ca un consiliu de experți pro bono cu atribuții decizionale, cu un aparat administrativ prea restrâns pentru a-i asigura funcționalitatea și continuitatea în afara ședințelor (care trebuie să aibă loc la necesitate, dar nu mai rar de o dată în trimestru).

Totodată, Consiliul nu dispune de pârghii manageriale și de resurse umane suficiente pentru monitorizarea executării deciziilor sale și pentru administrarea continuă a activității sistemului.

Drept consecință, legătură administrativă între oficiile teritoriale care funcționează în regim permanent și Consiliu, care funcționează doar în timpul ședințelor, este limitată. Or, oficiile teritoriale nu au un organ ierarhic superior cu care să interacționeze prompt în caz de necesitate.

Prin urmare, considerăm că soluția cea mai optimă pentru funcționalitatea sistemului și evidența strictă a activității Oficiilor teritoriale, este transmiterea atribuțiilor de administrare a procesului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, în competența Consiliului Uniunii Avocaților, care potrivit art. 38 alin. (1) din Legea nr.1260/2002 cu privire la avocatură, este organul reprezentativ și deliberativ al avocaților din țară, care asigură activitatea permanentă a Uniunii Avocaților.

Considerăm deci, că odată ce avocaților le revine rolul principal în acordarea asistenței juridice garantate de stat, monitorizarea calității acesteia a fost prin absurd delegată în

¹ Proiect UNDP „Transitional Capacity Support for the Public Administration of Moldova (TCS)” Alexandru Cocîrăț „Sistemul de asistență juridică garantată de stat din Moldova: scurtă analiză și perspective pentru asistența juridică în cauzele non-penale”, Mai 2011

competența CNAJGS, în condițiile în care potrivit Legii cu privire la avocatură (art. 39 lit. b și i) anume Consiliului U.A.R.M, soluționează în perioada dintre sesiunile Congresului, problemele privind exercitarea profesiei de avocat, precum și aprobă și publică bunele practici profesionale pentru avocați și mecanismul de asigurare a calității serviciilor de asistență juridică.

De altfel, observăm că monitorizarea desfășurată de către Consiliul CNAJGS la intervale foarte întârziate de timp, a serviciilor acordate de avocați, în lipsa unor instrumente administrative de responsabilizare a acestora, care prin lege sunt delegate Uniunii Avocaților, face ca întregul sistem al asistenței juridice garantate de stat să fie nefuncțional.

Deși Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, a adoptat și ulterior a revizuit, conceptul de monitorizare a calității asistenței juridice garantate de stat și modelele de acte pe care trebuie să le întocmească avocatul în proces, constatăm că instituției respective, îi lipsesc capacitățile administrative de a construi realizarea practică a acestui sistem. Or, acest element important al procesului de asigurare a calității și eficacității asistenței juridice garantate de stat, efectiv sunt administrate de către Consiliul și Comisia pentru etică și disciplină a U.A.R.M.

Nu poate fi neglijat nici faptul, că începând cu anul 2008 și pînă în prezent, CNAJGS a evitat să colaboreze cu organele de conducere din cadrul Uniunii Avocaților, în vederea suplinirii lipsei standardelor de calitate și de responsabilizare avocaților pe acest segment de activitate.

Cu regret, doar din constatări exprimate în mai multe studii și rapoarte întocmite pe parcurs, am descoperit reproșurile CNAJGS, precum că este sarcina Uniunii Avocaților, în calitatea sa de organ de autoadministrare a avocaților, de a elabora și implementa reguli și standarde de calitate pentru această categorie de profesioniști.

Pe lângă aspectele enumerate, constatăm că insuficiența funcțională a CNAJGS, a determinat abordarea sumară de către avocați, a obligațiilor ce le revin în promovarea intereselor justițiabililor.

Totodată, CNAJGS a tolerat ca reprezentanții acuzării prin practici de intimidare a Oficiilor teritoriale, să pretindă doar asigurarea formală a justițiabililor cu apărător, practică ulterior preluată și de mulți avocați, care la fel ca și mulți dintre procurori și judecători, par să fie interesați doar în soluționarea părții organizatorice, nu și a dimensiunii calitative a prestației lor în acest proces.

Astfel, comparativ cu poziția fermă manifestată de către Uniunea Avocaților față de abuzurile venite din partea autorităților statului și a organelor sistemului judecătoresc, CNAJGS nu a putut demonstra opoziția sa față de practica instanțelor de judecată și a organelor de urmărire penală, care comunicau prin practici de intimidare cu oficiile teritoriale, pentru a obține desemnarea formală a unui avocat în anumite situații.

În contextul poziției exprimate, considerăm că doar instituția avocaturii, prin intermediul Consiliului Uniunii Avocaților, are capacitatea deplină de a modera procesul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, astfel încât, să fie asigurată realizarea efectivă a dreptului la un proces echitabil și garantarea accesului egal la actul de justiție.

Referitor la Obiectivul nr. 1.4.2. – Fortificarea mecanismelor de accedere în profesie și de responsabilizare a reprezentanților profesiilor conexe justiției, menționăm că Uniunea Avocaților din Republica Moldova deja a întreprins acțiuni concrete în acest sens, prin transmiterea către Ministerul Justiției a proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură (Scrisoarea Nr. UA/507/2020 din 11.09.2020), care conține condiții clare și transparente de accedere în profesie, bazate pe merit, au fost revizuite

mecanisme de răspundere civilă și disciplinară, precum și alte aspecte considerate relevante în vederea consolidării capacităților instituției avocaturii.

Totuși, nu putem ignora că printre principalele impedimente în realizarea acțiunilor planificate în acest sens, este în mare parte rezistența manifestată din partea autorităților cu drept de inițiativă legislativă, în particular a forului legiuitor, care pe criterii politice sau alte interese nedeclarate, estompează și/sau tergiversează reformele care se doresc a fi făcute pe acest segment.

Exemplu relevant al constatărilor relatate, este **proiectul legii pentru modificarea și completarea Legii nr.1260-XV din 19.07.2002 cu privire la avocatură Nr. 198, din 10.05.2016**, care după mai mult de 3 ani de așteptări de a fi aprobat în Parlament, în cele din urmă a fost retras de la examinare la solicitarea Uniunii Avocaților, urmare a constatării că aprobarea sa va fi în continuare târăgănată, precum și a faptului că în varianta prezentată acesta nu mai corespunde realităților actualului sistem de drept și provocărilor noi conturate pentru instituția avocațială.

Totodată, cadrul instituțional creat prin proiectul de Lege nominalizat supra, *nu a fost agreat și de alte categorii profesionale (judecători, procurori, ș.a), direct interesate în menținerea unor standarde inadecvate dezvoltării corespunzătoare a profesiei de avocat, ori în dezvoltarea și menținerea „rețelelor” ce cultivă practica netransparentă și conflictul de interese în sistemul judiciar.*

A existat de asemenea și *concursul afirmat al unor reprezentanți ai organelor de autoadministrare a profesiei de avocat, interesați în menținerea „unei stări de fapt” corespunzătoare realizării unor interese personale în dauna intereselor profesiei.*

Astfel, activitatea profesiei de avocat a fost puternic marcată de opoziții vădite ale celor interesați în menținerea standardelor incorecte ale accesului în profesie, ori în implicarea directă și nemijlocită în activitatea de consolidare a capacităților formării profesionale a avocaților și avocaților stagiați.

Una dintre problemele acute ale U.A.R.M., este deficitul de imagine creat prin încurajarea incorectă a deformării selecției profesionale, ce urmează a fi realizată exclusiv prin *examene* pentru toate categoriile de persoane care intenționează să acceadă în profesia de avocat, ori prin primire în profesie pe baza unor criterii subiective și discriminatorii, fără garanția examenului.

Există opinii potrivit cărora primirea în profesia de avocat în baza examenelor, *nu ar fi necesare.*

Asemenea opinii s-au manifestat inclusiv prin inițiative legislative venite din partea unor grupuri de deputați, potrivit cărora se dorește de a lărgi cercul persoanelor cu dreptul *de a fi primiți efectiv în profesie, fără examen, în special a unor categorii de juriști (ex.: demnitari de stat, deputați, ș.a.), provenite și formate în alte profesii, pe baza prezumției că exercitarea profesiei de avocat se poate face exclusiv prin imitare și „fără formare profesională specifică”.*

Deci este inevitabil, că modificările la Legea nr.1260/2002 cu privire la avocatură, care prin intermediul Strategiei este planificată de a fi aprobată, legiuitorul trebuie să configureze un punct de vedere final în mai multe chestiuni radicale.

Este necesar să fie dat un răspuns clar la întrebări precum: „Mai este necesar examenul de primire în profesie?”, „În caz afirmativ, până la ce limită sunt acceptate excepțiile și care este raționamentul acestora?”, „Examenul de primire în profesie trebuie să se desfășoare unitar ori este permisă desfășurarea examenelor după standarde și criterii ce țin exclusiv de

apanajul avocaților desemnați în Comisia de licențiere ?”, „Sunt necesare taxe de examen și care este destinația transparentă a sumelor încasate de către U.A.R.M. cu acest titlu ?”

Dacă ocolim soluționarea acestor probleme, riscăm să desprindem membrii organelor profesiei de realitățile de zi cu zi ale profesiei și, să transformăm accesul în profesie, în singura preocupare a organelor de conducere ale U.A.R.M.

La acestea s-ar adăuga și preocupările Uniunii Avocaților de modul în care ar putea fi realizate în practică mecanismele noi de accesare în profesia de avocat, avînd în vedere că **în comparație cu organele sistemului judecătoresc și ale procuraturii, care au primit permanent finanțare, atît din surse oferite din bugetul de stat, cît și prin suportul partenerilor de dezvoltare, instituția avocaturii în toate programele sale de dezvoltare a fost neglijată financiar**, fapt ce constituie un factor determinat al riscurilor ce pot să apară în realizarea practică a capacităților instituției, potrivit obiectivelor urmărite în prezenta Strategie.

De fapt urmează să subliniem, că propunerile înserate în Strategie pe acest segment de activitate a organelor profesiei de avocat, nu reprezintă soluții inovatoare. Mai mulți ca atît, Uniunea Avocaților pe parcursul mai multor ani, a fost promotorul majorității ideilor din cele reprezentate la moment, (ex.: proiectul legii pentru modificarea și completarea Legii nr.1260-XV din 19.07.2002 cu privire la avocatură Nr. 198, din 10.05.2016; Hotărîrea Congresului avocaților din 06.10.2017 pentru modificarea și completarea Statutului profesiei de avocat), însă acestea din urmă, au fost totalmente ignorate, inclusiv și prin neglijarea suportului financiar, de care instituția are nevoie pentru realizarea acestor deziderate.

Prin urmare, cît de dur nu ar suna constatarea ..., **unica senzație desprinsă din tot acest exercițiu – al asigurării independenței și integrității SECTORULUI JUSTIȚIEI**, e că autoritățile statului au învățat foarte bine, cum se mimează activitățile și cum se cheltuie bani, pe domenii care azi trebuie reformate, mâine trebuie dezvoltate și apoi iarăși reformate ș.a., ca din nou lucrurile să fie luate de la capăt și aceasta se face ani la rînd, devenind deja accentuată atitudinea sfidătoare și obraznică care se văd tot mai pronunțate și care, provoacă doar sentimente de dezgust în rîndul cetățenilor acestei țări.

De aceea, atenționăm instituțiile responsabile de transpunerea în practică a obiectivelor Strategiei, că corpul avocaților din Republica Moldova nu se aliniază categoriei persoanelor considerate „NAIVE”, va continua să lupte pentru respectarea principiilor și idealurilor constituționale, va solicita ca **REFORMELE SĂ FIE REALIZATE** și nu va mai tolera ca această stare de lucruri să continue mai departe.

Uniunea Avocaților din Republica Moldova, privește cu îngrijorare și mecanismele promovate în Strategie, pe segmentul de impozitare, asigurare socială și medicală a reprezentanților profesiilor conexe justiției.

Reacția de mai sus vine în legătură cu promovarea recentă de către deputatul în Parlamentul Republicii Moldova, dl. Dan PERCIUN, a proiectului de Lege pentru modificarea unor acte legislative, prin care se propune aplicarea condițiilor generale de colectare a impozitelor și contribuțiilor, de la persoanele care desfășoară activitate în sectorul justiției și care, include taxe vădit disproporționate, capacităților reale de plată a persoanelor care desfășoară activitatea de avocat.

Menționăm că scopul proiectului care este promovat cu multă insistență, ar fi reducerea unei aparente inechități sociale, prin transpunerea principiilor solidarității sociale și egalității, în raport, cu notarii, executorii judecătorești, avocații, administratorii autorizați, experții judiciari, mediatorii, care în condițiile legislației actuale achită mai puțin în fondul de asigurări medicale și în bugetul asigurărilor sociale, comparativ cu majoritatea cetățenilor.

Având în vedere constatările formulate, sperăm că prin dezvoltarea în Strategie, a unor domenii de reformare similare inițiativei legislative nominalizate mai sus, Ministerul Justiției nu promovează aceleași idei distructive pentru corpul avocați.

Prin urmare, Uniunea Avocaților insistă pe crearea unui grup de lucru cu participarea reprezentanților Ministerul Muncii, Sănătății și Protecției Sociale în comun cu Uniunile profesionale (*Camerei Notariale, Uniunii Executorilor Judecătorești, Centrului Național de Expertize Judiciare, Uniunii Administratorilor Autorizați și Consiliului de Mediere*) privind modificarea cadrului legal pe segmentul impunerilor fiscale, contribuțiilor de asigurări sociale și de asigurare obligatorie medicală, în cadrul căruia să poată fi analizate aspectele relevante problematicii abordate și să fie înaintate amendamentele necesare la cadrul normativ existent, reieșind din realitățile obiective al sistemului de colectare a contribuțiilor și din interesele tuturor profesiilor liberale.

Dirrecția strategică II: Accesul la justiție și calitatea actului de justiție.

Accesul la justiție este un drept distinct și însemnă de asemenea reinstaurarea unor drepturi care au fost ignorate sau încălcate.

Ca atare, accesul la justiție este o componentă indispensabilă a unor alte drepturi distincte cum ar fi dreptul la libertate și la siguranță personală. Este de asemenea strâns legat de dreptul la o protecție efectivă prin justiție, care include procesul echitabil, dreptul la despăgubiri efective și dreptul la egalitate și interzicerea discriminării.

Uniunea Avocaților în repetate rânduri și exprimat îngrijorarea vizavi de abordarea vicioasă manifestată din partea autorităților statului, prin care au fost lăsate deoparte aspectele de reformă a justiției care privesc accesul la justiție și **s-au concentrat în principal pe „productivitatea justiției” măsurată numai din punctul de vedere al numărului de dosare finalizate de instanțe într-un anume interval de timp.**

Din acest punct de vedere am dori să reamintim importanța asigurării dreptului tuturor cetățenilor la acces la justiție, precum și obligațiile asumate de Republica Moldova la nivel internațional, de a nu împiedica exercitarea dreptului de acces la căi de atac în justiție și alte căi ce se pot folosi în situații de încălcare a unor drepturi ale omului, și să înlăture orice obstacole de ordin legal, social, cultural, economic sau de altă natură care împiedică sau îngreunează posibilitatea de a beneficia de accesul la justiție.

Acest lucru este cu deosebire important, în situația în care constatăm existența unor obstacole în accesul la justiție, de către grupuri care deja s-au confruntat cu dificultăți în apărarea drepturilor lor, cum ar fi persoanele de etnie romă, victimele traficului de persoane și a violenței în familie. Nu putem trece cu vederea în acest caz, nici obstacolele în calea accesului la justiție al cetățenilor, manifestată prin lipsa mijloacelor financiare de acces la asistență juridică și reprezentare în instanța de judecată.

Asistența juridică și reprezentarea în instanță - sunt esențiale într-o societate liberă și democratică, pentru că permit cetățenilor să inițieze și să-și valorifice la modul practic drepturile și interesele legitime. Ca atare, reprezentarea în instanță este vitală pentru asigurarea accesului tuturor la justiție.

Asigurarea consilierii juridice și reprezentării în instanță este una dintre condițiile principale ale asigurării accesului la justiție în Republica Moldova. Am dori să reafirmăm că o asistență juridică și reprezentare în instanță adecvate au un impact pozitiv asupra altor drepturi din sfera procesului echitabil, deoarece inegalitatea din punct de vedere al statutului economic

sau social al părților se traduce de obicei într-o inegalitate a posibilităților de a se apăra în cadrul unui proces.

Din această perspectivă, sperăm că Guvernul Republicii Moldova va reuși să adopte o abordare centrată pe oameni, iar aceste eforturi vor include accesul la justiție, la asistență juridică și reprezentare în justiție, ca domenii prioritare ale reformei justiției.

La Obiectivul 2.3. din Strategie – Consolidarea instruirii, formării și specializării juridice, necesită a fi făcută remarca că „Standardul de avocat european” este standardul de dezvoltare profesională pe care trebuie să îl cultive organele profesiei, alese într-un mandat temporar, exercitat cu prioritate pentru a servi intereselor legitime ale tuturor avocaților și ale dezvoltării profesiei pe termen scurt și pe termen lung.

Pentru realizarea acestui standard, activitățile de formare profesională inițială și de formare profesională continuă a avocaților sunt decisive.

Necătfînd la faptul că începînd cu anul 2018, formarea profesională a avocaților și avocaților stagiați, se realizează prioritar în cadrul cursurilor organizate de către Centrul de Instruire al Avocaților, în Strategie precum și în Planul de acțiuni la aceasta, instituția respectivă nici nu se pomenește, fiind ignorată în acest fel, prestația sa în consolidarea capacităților profesionale ale corpului de avocați, ca fiind unul determinant.

De fapt, observăm că Strategia se bazează doar pe dezvoltarea sistemului de formare profesională a judecătorilor și procurorilor, fiind neglijați în totalitate avocații, precum și reprezentanții celorlalte profesii conexe sistemului de justiție.

Considerăm că printr-o astfel de abordare deficitară și discriminatorie, bazată pe investiții în beneficiul exclusiv al exponenților care au beneficiat de cea mai mare asistență din partea statului și care nu au îndreptățit pînă în prezent eforturile și resursele consumate, nu vor putea fi atinse obiectivele declarate de către inițiatorii acestui document de politici.

Prin această practică abuzivă, autoritățile statului și-au reconfirmat încă odată, rezistența lor față de instituția avocaturii și opunerea agresivă de a recunoaște profesia de avocat, drept un actor important al actului de înfăptuire al justiției.

Prin urmare, considerăm că neglijarea dreptului profesiilor conexe justiției, de a beneficia de programe de educație juridică, împreună cu procurorii și judecătorii, ca avînd un aport semnificativ la dezvoltarea culturii organizatorice a acestor profesii și la redescoperirea sentimentului de apartenență comună la sistemul justiției, face ca tot acest proces organizat prin intermediul Institutului Național de Justiție, să se transforme cu ușurință, din formare profesională în acțiuni formale și festive, lipsite de substanță.

Astfel, insistăm că Strategia urmează să se axeze pe dezvoltarea de programe de învățămînt pentru judecători, procurori, avocații și reprezentanții celorlalte profesii conexe justiției, care sunt de importanță capitală în asigurarea unei baze solide a democrației și statului de drept.

Totodată, invităm factorii de decizie, să motiveze Institutul Național al Justiției, să adopte o abordare cuprinzătoare în activitatea sa de pregătire și să aibă în vedere o pregătire specială în domeniul standardelor internaționale ale drepturilor omului și de asemenea, să aibă în vedere posibilitatea de a oferi programe comune de instruire pentru judecători, avocați și procurori.

În aceeași măsură, considerăm că pentru o interacțiune mai bună între actorii sectorului justiției, în spiritul legii și al respectării drepturilor și libertăților omului, urmează a fi examinată

posibilitatea elaborării unui „Ghid de pune practici” privind relația sistemului judecătoresc cu reprezentanții profesiilor juridice conexe.

De asemenea, pentru punerea în practică a obiectivelor Strategiei fără supunerea unor presiuni exagerate a instituțiilor responsabile, proiectul ar urma să includă măsuri de informare și comunicare cu presa, prin a încuraja să ajute la instituirea unui climat de toleranță, dialog și înțelegere a reformei justiției și a impactului său așteptat la nivelul concret.

Am dori de asemenea să încurajăm opinia publică, să se angajeze în reforma justiției prin contribuirea la instituirea unui sistem transparent, echitabil, accesibil, solid și independent de administrare a justiției care va aduce beneficii generațiilor viitoare de cetățeni ai Republicii Moldova.

III. Concluzii: Formulările actuale ale domeniilor de intervenție și indicatorii nivelului de implementare consemnate în proiectul Strategiei, în varianta prezentată pentru consultare, nu vor permite valorificarea și transpunerea practică, a măsurilor adecvate de consolidare și dezvoltare a sectorului justiției.

În desfășurarea analizei efectuate, Uniunea Avocaților din Republica Moldova, insistă pe revizuirea conceptului Strategiei și pe definitivarea Planului de acțiune aferent, prin includerea în proiectul documentului, a următoarelor măsuri:

1. Implicarea Uniunii Avocaților în Grupul de monitorizare al implementării acțiunilor dezvoltate în Strategie, pe domeniile ce vizează instituția avocaturii și pe segmentul asistenței juridice garantate de stat;
2. Implicarea Uniunii Avocaților în activitățile ce țin de consultarea sistemului judiciar în procesul de revizuire a Constituției, atunci când modificările vizează funcționarea sau eficiența sistemului judiciar, statutul judecătorilor și al procurorilor, precum și principiile statului de drept;
3. Modificarea Legii nr. 198 din 26.07.2007, în sensul transmiterii competențelor de administrare a procesului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, către Consiliul Uniunii Avocaților;
4. Includerea ca măsură obligatorie de implementat, elaborarea codului de conduită în relația avocat – judecător – procuror;
5. Inserarea unor măsuri privind asigurarea instanțelor de judecată cu spații adecvate pentru avocați, amenajarea cărora să fie finanțată din mijloace alocate din bugetul de stat, Uniunea Avocaților urmînd să comunice instituțiilor responsabile, un set minim de reguli privind mărimea și dotarea acestor spații în funcție de instanțe;
6. Includerea la lit. a) pct. 1.4.2. din Planul de acțiuni, la măsurile de ce vizează „Stabilirea criteriilor clare și transparente de accesare în profesie, fortificarea mecanismului de răspundere disciplinară”, a unei asistențe financiare nerambursabile pentru U.A.R.M., în vederea transunerii în practică a obiectivelor planificate;
7. Includerea Centrul de Instruire al Avocaților, alături de INJ, în programe de consolidare și dezvoltare a sistemului de formare profesională.

Președintele Uniunii Avocaților din RM,
Emilian PLOȘNIȚĂ

**CONSILIUL SUPERIOR AL
PROCURORILOR**

**THE SUPERIOR COUNCIL
OF PROSECUTORS**

*mun. Chișinău,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73
tel.022-828501 e-mail:aparat@csp.md*

*Chisinau city,
73, Ștefan cel Mare și Sfânt
tel.022-828501 e-mail:aparat@csp.md*

*19 august 2020 nr. 5-6d/20-1322
La nr.18-23-7125 din 06.08.2020
Număr unic 617/MJ/2020*

**Domnului Radu FOLTEA
Secretar de stat al Ministerului Justiției**

Stimate domnule Foltea,

Consiliul Superior al Procurorilor a examinat proiectul Strategiei și a Planului de acțiuni pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției pentru anii 2021-2024 remis pentru reavizare și, în contextul exercitării atribuțiilor departamentale, prezentăm alăturat, tabelul cu sugestii privind ajustările considerate relevante.

În considerarea eforturilor depuse de către Ministerul Justiției în vederea consolidării sectorului justiției, exprimăm deschidere de a contribui din perspectiva competențelor la realizarea acțiunilor considerate necesare pentru asigurarea ordinii de drept.

Anexă: tabelul de propuneri și obiecții pe 5 file.

Cu respect,

**Președinte al Consiliului
Superior al Procurorilor**

Angela MOTUZOC

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA			
Intrare Nr.	11095		
" 21 "	08	2020	

Tabelul de propuneri și obiecții asupra Planului de acțiuni de implementare a Strategiei pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției 2021-2024

Nr.	Denumirea obiectivului specific/denumirea acțiunii	Propunerea de modificare	Argumentarea propunerii
1.	<p>1.1.3 Fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor</p> <p>a) Modificarea cadrului legal privind activitatea Consiliului Superior al Procurorilor în partea ce ține de:</p>	<p>Completarea subacțiunilor de la lit.a) cu următoarele:</p> <p>„- asigurarea independenței membrilor procurori ai CSP prin stipularea garanțiilor privind funcția ce li se acordă la finalizarea mandatului”</p>	<p>În prezent, cadrul normativ existent nu oferă previzibilitate referitor la funcția în care urmează să revină membrii-procurori din CSP la momentul expirării mandatului.</p> <p>Conform noimei actuale, membrilor-procurori li se aplică regula generală de după detașare, existând riscul unei discreții largi privind funcția ce li se va acorda, ceea ce poate reduce semnificativ din independența lor.</p> <p>Respectiv, se consideră necesar să existe prevederi normative exprese, care să stabilească cu certitudine modul de atribuire (reluare) a funcțiilor de către procurori la expirarea mandatului de membru CSP.</p>
2.	<p>b) Excluderea Inspecției procurorilor din subordinea Procuraturii Generale prin atribuirea statutului de organ specializat autonom al Consiliului Superior al Procurorilor</p>	<p>Reamplasarea acțiunii de la lit.b) cu includerea acesteia în cadrul obiectivului specific 1.2.4. <u>Îmbunătățirea mecanismului de răspundere disciplinară a judecătorilor și procurorilor.</u></p> <p>Astfel, această acțiune să devină lit.d) din pct.1.2.4.</p> <p>„d) Excluderea Inspecției procurorilor din subordinea Procuraturii Generale prin atribuirea statutului de organ specializat autonom al Consiliului Superior al Procurorilor.</p> <p>Respectiv, actuala lit.d) din pct.1.2.4 va deveni, corespunzător, lit.e)</p> <p>e) Evaluarea independenței a practicilor Inspecției procurorilor și Colegiului de disciplină și etică a procurorilor de examinare a faptelor care constituie abateri disciplinare”</p>	<p>Conceptual, această acțiune se referă nu la consolidarea CSP, dar ea este necesară pentru a îmbunătăți mecanismul de răspundere disciplinară a procurorilor.</p>

<p>3. c) <u>Instituirea mecanismului de contestare a hotărârilor Consiliului Superior al Procurorilor la Curtea Supremă de Justiție cu excluderea dublului grad de jurisdicție</u></p>	<p>Totodată, lit.b) de la pct.1.1.3. urmează să se regăsească o altă acțiune, în consens cu obiectivul de consolidare a capacităților CSP, și anume:</p> <p>„b) Dezvoltarea abilităților membrilor colegiilor din subordinea CSP de aplicare a criteriilor meritocrației în procedurile de evaluare și disciplinare în privința procurorilor</p> <p>Indicatori de rezultat: <u>nr. de instruirii realizate</u></p> <p><u>Instituții responsabile:</u> <u>Institutul Național al Justiției</u> <u>Consiliul Superior al Procurorilor</u></p>	<p>Procedurile de evaluare a procurorilor și procedurile disciplinare în privința procurorilor prezintă elemente cheie în consolidarea independenței acestora, iar așteptările societății cu privire la corectitudinea acestora sunt foarte mari.</p> <p>Respectiv, instruirea membrilor colegiilor din subordinea CSP trebuie să fie în permanență actualizate și corelate cu toate evoluțiile doctrinare și jurisprudențiale din domeniul aferent, pentru a fi mereu pregătiți să răspundă cerințelor de a evalua exigent, obiectiv și conștiințios toate aspectele ce țin de statutul de procuror: profesionalism, integritate, deontologie.</p> <p>Mai mult de atât, în anul 2020 (în dependență de evoluția situației epidemiologice) urmează să fie convocată Adunarea Generală a procurorilor pentru a fi alese noile componente ale colegiilor din subordinea CSP și, în aceste condiții, desfășurarea instruirilor menționate va fi imperioasă.</p>
<p>4. <u>1.1.4 Perfectionarea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor și procurorilor</u> a) <u>Instituirea unui mecanism de declarare și verificare a averii și integrității candidaților la etapa admiterii la Institutul Național al Justiției, numirii în funcția de</u></p>	<p>Propunem corelarea acțiunii de referință cu cea prevăzută la obiectivul specific 2.2.2 <u>Perfectionarea și dezvoltarea mecanismelor de asigurare a practicii judiciare uniforme, lit.a) Examinarea oportunității reducerii numărului de judecători la Curtea Supremă de Justiție și modificarea structurii, după caz modificarea legislației.</u></p> <p>Completarea listei instituțiilor responsabile cu: <u>Autoritatea Națională de Integritate</u></p>	<p>Sugerăm analizarea atentă a acestor două acțiuni sub aspectul corelării lor, deoarece examinarea contestațiilor împotriva hotărârilor Consiliului Superior al Procurorilor va reprezenta o solicitare suplimentară pentru judecătorii Curții Supreme de Justiție, ceea ce urmează de luat în considerație atunci când se va decide reducerea numărului acestora.</p> <p>Propunem completarea listei instituțiilor responsabile de realizarea acțiunii a) cu Autoritatea Națională de Integritate, care potrivit art.5 din Legea nr.132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, este autoritatea ce asigură integritatea în exercitarea funcției publice sau funcției de demnitate publică și prevenirea corupției prin realizarea controlului averii și al intereselor personale și privind respectarea regimului</p>

5.	<p> judecător și procuror și promovării / transferării</p> <p>k) Evaluarea implementării noilor proceduri și criterii de selecție și evaluare a judecătorilor</p>	<p>Înlocuirea cuvântului „judecătorilor” cu cuvântul „procurorilor”;</p> <p>„k) Evaluarea implementării noilor proceduri și criterii de selecție și evaluare a procurorilor”</p> <p>Completarea listei instituțiilor responsabile cu: <u>Consiliul Superior al Procurorilor</u></p>	<p>juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.</p> <p>Opinăm pentru desemnarea în calitate de autorități responsabile de realizarea acțiunii de referință pe Consiliul Superior al Procurorilor în parteneriat cu Ministerul Justiției.</p>
6.	<p>1.2.2. Asigurarea unei verificări efective a <u>declarațiilor de avere și interese personale ale judecătorilor și procurorilor de către Autoritatea Națională de Integritate</u></p> <p>a) Verificarea prioritară a averilor și intereselor tuturor judecătorilor, procurorilor, membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor inclusiv a membrilor</p>	<p>Finalizarea, sub aspect redacțional, al textului acțiunii de referință.</p>	<p>Textul în redacția actuală nu are finalitate.</p>
7.	<p>1.3.1 <u>Dezvoltarea mecanismelor/ programelor de informare și educare a persoanelor cu privire la accesul la justiție și competența autorităților din sectorul justiției</u></p> <p>d) <u>Publicarea pe pagina web a Consiliului Superior al Procurorilor a tuturor hotărârilor adoptate de organele din componența acestuia.</u></p>	<p>Reformularea acțiunii după cum urmează:</p> <p>„d) Elaborarea cadrului normativ instituțional privind publicarea hotărârilor colegiilor din subordinea CSP”</p> <p>Indicatori de rezultat: „1.cadru normativ instituțional elaborat.”</p> <p>De asemenea, este necesară reexaminarea indicatorului de rezultat <u>100% hotărâri ale colegiilor specializate ale Consiliului Superior al Procurorilor publicate</u></p> <p>Completarea listei instituțiilor responsabile cu:</p>	<p>Potrivit prevederilor art.85 alin.(1) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură, <u>hotărârile colegiilor se emit în scris; sânt motivate, se semnează de către toți membrii colegiului prezenți la ședință și se publică, în termen de 10 zile lucrătoare de la data emiterii lor, pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Procurorilor.</u></p> <p><u>Hotărârile privind evaluarea procurorilor nu se publică, însă rezultatele evaluării sânt date publicității.</u></p> <p>Respectiv, prin lege, este imposibilă publicarea în proporție de 100% a hotărârilor colegiilor CSP.</p> <p>Pentru a asigura echilibrul între principiul transparenței autorității publice, importanța interesului public, dar și exigențele ce decurg din clauza confidențialității urmării penale, precum și din prevederile ce țin de protecția datelor cu caracter personal, sunt necesare limitările (acte instituționale interne) care să conțină</p>

	<p><u>Ministerul Justiției</u></p>	<p>reguli clare, precise și previzibile referitor la modul de publicare a hotărârilor nominalizate și de informare a publicului privind soluțiile adoptate cu referire la procurori.</p> <p>Din aceste considerente, conceptual trebuie de schimbat obiectivul acestei acțiuni, care trebuie să prevadă mai întâi existența unui cadru normativ, deoarece publicarea hotărârilor vizate poate fi realizată doar cu respectarea condițiilor expuse.</p>
<p>8.</p> <p>1.3.2. <u>Implementarea mecanismului de efectuare periodică a sondajelor în cadrul sistemului justiției</u></p> <p>a) Elaborarea unei metodologii unice pe lângă de efectuare periodică a sondajelor în sectorul justiției</p> <p>b) Efectuarea periodică (odată la 3 ani) a sondajelor în rîndul sistemului judecătoresc și al procuraturii, al reprezentanților profesilor juridice conexe justiției și a justițiabililor</p> <p>c) Analiza rezultatelor sondajelor cu identificarea soluțiilor de remediere a deficiențelor atestate</p>	<p>Reiterăm excluderea Consiliului Superior al Procurorilor de la realizarea acțiunilor de referință.</p>	<p>Având în vedere competențele instituționale prevăzute la art.70 din Legea nr.3/2016, Consiliul Superior al Procurorilor nu-și poate asuma realizarea acțiunilor a), b) și c) vizavi de realizarea sondajelor în sectorul justiției.</p> <p>În context, Consiliul poate interveni doar sub aspectul avizării sau oferirii suportului analitic pe dimensiunea vizată.</p>
<p>9.</p> <p>2.1.2 <u>Asigurarea stabilității și clarității legii penale</u></p> <p>a) Elaborarea unui concept de modificare a legii penale, în scopul stabilirii unei politici unice pe termen lung, prin care vor / va fi:- analizate deficiențele instituțiilor din Codul penal cu identificarea măsurilor de remediere; - evaluat în baza datelor statistice dezagregate a fenomenului criminogen raportat la gravitatea faptelor incriminate și a pedepselor stabilite; - identificarea, inclusiv prin prisma jurisprudenței, a prevederilor care generează interpretări neuniforme</p>	<p>Solicităm, în mod repetat, excluderea Consiliului Superior al Procurorilor de la realizarea acțiunilor de referință.</p>	<p>Acțiunile a) și b) se referă la necesitatea modificării legii penale în scopul stabilirii unei politici unice pe termen lung, domeniu de competență apreciat drept impropriu Consiliului Superior al Procurorilor.</p>

	<p>b) Modificarea Codului penal în baza recomandărilor formulate în Concept</p>		
10.	<p>2.3.1. Consolidarea și dezvoltarea sistemului de formare profesională a judecătorilor și procurorilor b) Asigurarea instruirii de către INJ a grupurilor mixte de judecători, procurori, și alți profesioniști, în scopul uniformizării practicilor</p>	<p>Completarea la rubrica instituții responsabile cu cuvântul „instanțe”: „instanțe judecătorești” și suplinirea cu: Consiliul Superior al Magistraturii Consiliul Superior al Procurorilor</p>	<p>Corelarea cu competențele departamentale ale Consiliului Superior al Procurorilor</p>
11.	<p>2.3.2 Formarea și dezvoltarea abilităților non-judiciare pentru judecători, procurori și personalul auxiliar e) Dezvoltarea abilităților de comunicare și de gestionare a managementului conflictelor cu justițiabilii de către personalul instanțelor judecătorești și a procuraturilor, precum și de către reprezentanții profesiei juridice conexe f) Dezvoltarea abilităților judecătorilor, procurorilor, în particular a celor care candidează la funcții de conducere administrative, și a personalului auxiliar în domeniul managementului schimbării, managementului instanțelor și a procuraturilor</p>	<p>Reiterăm necesitatea completării listei instituțiilor responsabile cu: <u>Procuratura Generală</u></p>	<p>Procuratura Generală va fi introdusă drept instituție responsabilă de realizarea acțiunilor e) și f) care se referă la instruirea personalului procuraturilor, deoarece potrivit art.90 alin.(1) din Legea nr.3/2016, în cadrul Procuraturii activează pe lângă procurori și funcționari publici, funcționari publici cu statut special și personal tehnic, formarea profesională a cărora nu intră în aria de competențe a Consiliului Superior al Procurorilor.</p>

Procuratura Republicii Moldova

Republica Moldova, MD-2005, mun. Chișinău, bd.. Ștefan cel Mare și Sfânt, 73,
tel. (+373) 22-828-373, (+373) 22-828-375, e-mail: proc-gen@procuratura.md

24 august 2020 nr.28-11d/20 - 128
la nr.18-23-7125 din 06.08.2020

Domnului Radu FOLTEA
Secretar de stat
al Ministerului Justiției

copie: Cancelaria de Stat

MINISTERUL JUSTIȚIEI		
AL REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.		
" 26 "	" 08 "	20 20

Stimate domnule Secretar de stat,

Procuratura Generală a examinat proiectul de hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024 (în continuare *Strategie*) și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (în continuare *Planul de acțiuni*).

În acest context, expunem următoarele obiecții și propuneri, care considerăm că ar contribui la îmbunătățirea proiectului *Strategiei*, precum și a *Planului de acțiuni*, după cum urmează:

1. Cu referire la proiectul *Strategiei*:

1.1. La **Direcția strategică I, Obiectivul 1.1.** prevede „*Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii*”. Astfel, acest Obiectiv se referă la consolidarea independenței atât a instanțelor de judecată cât și a sistemul Procuraturii. Întru realizarea acestui obiectiv general, a fost prevăzut Obiectivul specific „*Fortificarea capacităților organelor procuraturii*”, care din titlu și în esență s-ar referi la eficiența activității procuraturii, și nu la domeniul consolidării independenței acesteia. Astfel, pentru a asigura realizarea scopului Obiectivului general 1.1., se propune expunerea obiectivului specific menționat în următoarea redacție: „*Sporirea independenței sistemului Procuraturii*”. De asemenea acest Obiectiv specific în noua redacție urmează să se regăsească și în *Planul de acțiuni*. În context, acest obiectiv ar trebui să cuprindă acțiuni care s-ar alinia recomandărilor internaționale, inclusiv celor expuse de CCPE în avizul 9, precum că „tendența generală de consolidare a independenței și autonomiei efective a Parchetului ar trebui încurajată”, și anume: oportunitatea atribuirii procurorilor în perspectivă a statutului de magistrat, alinierea garanțiilor sociale ale procurorilor cu cele ale judecătorilor, modificarea legislației în vederea excluderii Procurorului General din componența organelor consultative sau colegiale care sunt constituite de executiv sau legislativ

(raționamentele planificării acțiunilor obiectivului specific „Sporirea independenței sistemului Procuraturii” le vom expune mai jos la proiectul Planului de acțiuni).

1.2. La **Direcția strategică III, Obiectivul 3.2.** prevede „**Consolidarea capacităților administrative și manageriale în sectorul justiției**”. Astfel, acest Obiectiv oferă o atenție sporită fortificării capacităților personalului instanțelor judecătorești, fără a acoperi personalul din sistemul Procuraturii. Unele acțiuni prevăzute în proiectul Planului de acțiuni, cum ar fi majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești în scopul reducerii fenomenului fluctuației, sunt necesare și actuale inclusiv pentru personalul Procuraturii. În context oferim tabloul fluctuației personalului de funcționari publici din cadrul sistemului Procuraturii, care a fost redat în Raportul de activitate a Procuraturii pentru anul 2019, după cum urmează în următorul tabel:

Ocuparea funcțiilor de funcționar public către 31.12.2019				
Unitatea structurală	Posturi de funcționari publici			
	Total	Ocupate	Vacante	Temporar vacante
Procuratura Generală	87	61	15	11
Procuraturile specializate	88	69	13	6
Procuraturile teritoriale	288	213	57	18
Total	463	343	85	35
Ocuparea funcțiilor de funcționar public cu statut special către 31.12.2019				
Unitatea structurală	Posturi de funcționari cu statut special			
	Total	Ocupate	Vacante	Temporar vacante
Procuratura Generală	6	6		
Procuraturile specializate	60	33	26	1
Total	66	39	26	1

În context venim cu recomandarea ca Obiectivul 3.2. să cuprindă acțiuni de fortificare a capacităților personalului Procuraturii, similare cu cele prevăzute pentru personalul instanțelor judecătorești.

1.3. Mențiuni de ordin general:

1.3.1. Pentru o mai bună orientare în textul *Strategiei*, considerăm necesară numerotarea „*obiectivelor specifice*” și a „*rezultatelor scontate*”.

1.3.2. Referire la termenul de „*procuratură*”, utilizat cu literă mică în textul *Strategiei* și a *Planului de Acțiuni*, propunem substituirea acestuia cu termenul „*Procuratură*” scris cu literă mare. Formula acestui termen este utilizată de Legea cu privire la Procuratură nr.3 din 25.12.2016. În acest context, se propune uniformizarea termenilor utilizați în actele normative. Aceleași argumente se referă și la sintagma

„organele procuraturii”, care urmează de substituită cu sintagma „sistemul Procuraturii”.

1.3.3. O altă deficiență, care considerăm că ar putea crea confuzii pentru instituțiile desemnate responsabile de a realiza obiectivele și acțiunile planificate, este redarea textuală diferită în Strategie și în Planul de acțiuni a obiectivelor specifice și a rezultatelor scontate. Pentru a oferi o mai bună redare a acestor neconcordanțe ne vom referi la Obiectivul 1.1., și vom expune diferențele de text în următorul tabel:

Strategia pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024	Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei
Obiectivul 1.1. - Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii	
Rezultatul scontat <ul style="list-style-type: none"> • Independența sistemului judecătoresc asigurată; • Eficiența activității instanțelor judecătorești și a procuraturii asigurată; • Capacitățile instituționale ale autorităților de administrare judecătorească și a procuraturii fortificate; • Accedere în funcția de judecător și procuror a persoanelor profesioniste și integre asigurată 	Rezultatul scontat: <ol style="list-style-type: none"> 1. Independența sistemului judecătoresc și a procuraturii consolidată; 2. Capacitățile instituționale ale autorităților de administrare (Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor) fortificate
Obiective specifice : <ul style="list-style-type: none"> • Modificarea Constituției și a cadrului normativ în partea ce ține de asigurarea independenței judecătorilor și fortificarea capacităților Consiliului Superior al Magistraturii; • Fortificarea capacităților organelor procuraturii; • Perfecționarea mecanismului de accedere în funcția de judecător și procuror; • Modificarea Constituției și a cadrului normativ în partea ce ține de componența și durata mandatului judecătorilor Curții Constituționale 	Obiective specifice : <ol style="list-style-type: none"> 1.1.1. Sporirea independenței sistemului judecătoresc 1.1.2. Consolidarea independenței și a capacităților Consiliului Superior al Magistraturii 1.1.3. Fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor 1.1.4. Perfecționarea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor și procurorilor 1.1.5. Consolidarea rolului Curții Constituționale

În context, propunem ca toate obiectivele specifice și rezultatele scontate din cele 3 direcții strategice urmează să fie expuse într-o redacție unică atât în Strategie cât și în Planul de acțiuni.

2. Cu referire la proiectul *Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei*:

2.1. La **Direcția strategică I, Obiectivul 1.1.** „Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii”, propunem introducerea unui nou obiectiv specific 1.1.2. „Sporirea independenței sistemului Procuraturii”, cu următoarele acțiuni redată conform tabelului proiectului Planului de acțiuni:

Direcția strategică I. INDEPENDENȚA, RESPONSABILITATEA ȘI INTEGRITATEA ACTORILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI				
Obiectivul 1.1. Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii				
Obiectivul specific	Acțiunea	Termen	Indicatori de rezultat	Instituții responsabile
1.1.1. Sporirea independenței sistemului judecătoresc				
1.1.2. Sporirea independenței sistemului Procuraturii	a) Efectuarea studiului din perspectiva oportunității atribuirii procurorilor a statutului de magistrat	2021	1. Studiu cu privire la atribuirea procurorilor a statutului de magistrat; 2. Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat	Ministerul Justiției; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Procurorilor
	b) Modificarea legislației în vederea alinierii garanțiilor sociale ale procurorilor cu cele ale judecătorilor	2021	1. Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat	Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor
	c) Modificarea legislației în vederea excluderii Procurorului General din componența organelor consultative publice (Consilii, Comitete, Comisii)	2021	1. Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat	Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor

Raționamentele planificării acestui obiectiv și a acțiunilor a) - b), rezultă din prevederile standardelor și cerințelor internaționale, după cum urmează:

- **Asociația Europeană a Magistraților pentru Democrație și Drepturile Omului (MEDEL) în Declarația de la Palermo** prevedea că, procurorii ar trebui echivalați cu magistrații, deoarece ei au obligația de a asigura egalitatea cetățenilor în fața legii;

- **Declarația de la Bordeaux „Judecătorii și procurorii într-o societate democratică”, din 2009, adoptată în comun de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCPE) și Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE), care prevede:**

[...]27. Independența procurorilor este indispensabilă pentru a le permite să-și desfășoare sarcinile. Consolidază rolul lor în statul de drept și în societate și, de asemenea, garantează că sistemul de justiție va funcționa echitabil și eficient și că toate beneficiile independenței judiciare vor fi realizate (alineatele 3 și 8 din Declarație). Astfel, asemănătoare independenței asigurate judecătorilor, independența procurorilor

nu este o prerogativă sau un privilegiu conferit în interesul procurorilor, ci o garanție în interesul unei justiții echitabile, imparțiale și eficiente care protejează atât interesele publice, cât și cele private ale persoanelor în cauză. [...]

[...]34. Independența judecătorilor și a procurorilor este inseparabilă de statul de drept. Judecătorii, cât și procurorii acționează pentru binele comun, în numele societății și ai cetățenilor ei, care își doresc garantarea drepturilor și libertăților lor sub toate aspectele lor. [...]

[...]37. Respectarea principiilor de mai sus înseamnă ca statutul procurorilor să fie garantat prin lege la nivelul cel mai înalt posibil, într-o manieră similară cu cel al judecătorilor. Proximitatea și caracterul complementar al misiunilor judecătorilor și procurorilor creează cerințe și garanții similare în ceea ce privește statutul și condițiile de serviciu, în special în ceea ce privește recrutarea, formarea, dezvoltarea carierei, disciplina, transferul, remunerarea, încetarea funcțiilor și libertatea de a crea asociații profesionale[...]

- Carta de la Roma, adoptată prin Avizul CCPE nr.9 din 17.12.2014 cu privire la normele și principiile europene privind procurorii, în care se prevede următoarele:

[...]33. Independența procurorilor – esențială pentru statul de drept – trebuie garantată prin lege, la cel mai înalt nivel posibil, într-o manieră similară cu cea a judecătorilor[...]

- Avizul CCPE nr. 13 din 2018 cu privire la independența, responsabilitatea și etica procurorilor, în care se prevede următoarele:

[...]29. Se vor asigura procurorilor mijloace de trai comparabile cu cele ale judecătorilor, inclusiv remunerarea corespunzătoare, asigurarea independenței materiale și a protecției acestora, precum și cea a membrilor familiilor lor. Această protecție trebuie să includă protecția juridică și fizică a vieții, sănătății și bunurilor lor, precum și a onoarei și a reputației lor, împotriva oricărei violențe, atac sau presiuni, și li se vor oferi asigurări din partea statului în această privință[...].

Prin acest aviz, CCPE a expus pentru statele membri următoarea recomandare:

[...]iii. Statutul, remunerarea și tratamentul procurorilor, precum și resursele financiare, umane și alte resurse puse la dispoziția serviciilor publice de urmărire penală/ministerelor publice trebuie să fie, în mod comparabil cu cel al judecătorilor, proporționale cu misiunile și atribuțiile specifice ale procurorilor[...].

Astfel, standardele menționate mai sus, în esență impun ideea egalării statutului procurorilor cu cel al judecătorilor.

Totodată, considerăm că acordarea statutului de „magistrat” procurorilor, ar trimite un semnal clar de implementare a recomandărilor și standardelor internaționale pentru partenerii de dezvoltare iar procurorilor și comunității că funcția fundamentală a procurorului nu este de a obține o sentință de condamnare, ci de a se asigura că justiția este îndeplinită.

De asemenea, acordarea acestui statut procurorilor, reprezintă o modernizare a profesiei de procuror. Procurorul va fi un magistrat fără putere judiciară, care se ocupă direct de conducerea și exercitarea urmăririi penale, reprezentarea învinuirii în instanțele judecătorești, apărarea intereselor societății, ordinea de drept, drepturile și libertățile omului, în condițiile legii.

Sentimentul de responsabilitate sporită pe care acest statut l-ar da procurorilor va fi esențial. Un procuror care se vede magistrat este mai puțin dispus să tolereze desfășurarea necorespunzătoare a unei investigații ci, mai degrabă, să ceară respectarea drepturilor persoanelor.

De asemenea, procurorii ar putea fi mai dispuși să-și exercite discreția și mai puțin dispuși să fie supuși unei influențe din interior sau exterior necorespunzătoare, dacă ei au statut de magistrați. Această schimbare de statut va juca un rol major în eradicarea culturii procurorilor în exercitarea obligațiilor lor de serviciu.

În conformitate cu legislația altor state, au calitate de magistrați procurorii din Franța, Belgia, Olanda, Danemarca, Finlanda, Polonia, Japonia, Estonia, Siria, România, Suedia, Germania, Italia, Cehia, Slovenia, Elveția etc.

Cu referire la raționamentul necesității planificării acțiunii prevăzute la lit. c), acesta este definit din principiul independenței instituționale prevăzut de cadrul normativ în vigoare, inclusiv de Constituție.

De asemenea acest principiu este prevăzut și de standardele internaționale, după cum urmează:

- Carta de la Roma, adoptată prin Avizul CCPE nr.9, care prevede:

[...]34. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat necesar să sublinieze că „într-o societate democratică, atât instanțele, cât și instanțele de investigare trebuie să rămână fără presiuni politice”. Rezultă că procurorii ar trebui să fie autonomi la luarea deciziilor, și în colaborare cu alte instituții, să-și îndeplinească sarcinile respective fără a se supune presiunilor externe sau intervențiilor puterii executive sau parlamentului, având în vedere principiile separării puterilor și responsabilității[...].

- Avizul CCPE nr. 13 din 2018 cu privire la independența, responsabilitatea și etica procurorilor, în care se prevede:

[...]32. În unele tradiții juridice, opinia publică asociază acțiunea publică a procurorilor cu exercitarea puterii publice, în special prin intermediul guvernului. Jurisprudența CEDO impune independența reciprocă a acestor două autorități, deoarece lipsa acesteia distruge legitimitatea intervenției procurorului în faza de pregătire și în desfășurarea procesului penal, precum și în domeniile sale de competență din afara domeniului penal. Într-adevăr, procurorul trebuie să fie garantul respectării legii și apărătorul societății: nu trebuie să transmită interesele vreunui grup social, politic sau religios, ale vreunei fracțiuni a guvernului sau să își protejeze susținătorii[...].

Prin acest aviz, CCPE a expus pentru statele membri următoarele recomandări:

[...]i. Trebuie să se adopte dispoziții corespunzătoare în statele membri, în paralel cu independența judecătorilor, pentru a consolida independența, responsabilitatea și etica procurorilor în domeniul penal sau în celelalte domenii de competență ale acestora. Influența politică nu este acceptabilă[...].

[...]iv. Instrucțiunile furnizate de executiv cu privire la anumite cazuri sunt în general nedorite[...].

Astfel, pornind de la standardele internaționale expuse *supra*, aflarea actuală a Procurorului General în anumite organe consultative sau colegiale care reprezintă puterea executivă sau legislativă ar putea fi privită ca o influență politică.

2.2. În vederea sporirii gradului de fortificare a capacităților Consiliului Superior al Procurorilor, propunem completarea **Obiectivului specific 1.1.3.** „Fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor”, cu acțiunile e); f); g), după cum urmează:

e) *Atribuirea Consiliului Superior al Procurorilor a statutului de subiect cu dreptul de sesizare a Curții Constituționale;*

f) *Modificarea cadrului normativ prin acordarea Consiliului Superior al Procurorilor a atribuției de examinare a cazurilor de exercitare a presiunii politice asupra procurorilor în exercitarea funcțiilor;*

g) *Modificarea legislației în vederea abilitării Consiliului Superior al Procurorilor cu dreptul de a participa la procesul de elaborare a actelor legislative din domeniul de activitate al Procuraturii”*

2.3. La **Obiectivul specific 1.2.1.** „Modificarea legislației în vederea eficientizării activității autorităților cu competențe în domeniul anticorupție și integrității”, propunem planificarea acțiunii prevăzute la lit. d), după cum urmează în tabelul proiectului Planului de acțiuni:

Direcția strategică I. INDEPENDENȚA, RESPONSABILITATEA ȘI INTEGRITATEA ACTORILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI
--

Obiectivul 1.2. Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției

Obiectivul specific	Acțiunea	Termen	Indicatori de rezultat	Instituții responsabile
1.2.1. Modificarea legislației în vederea eficientizării activității autorităților cu competențe în domeniul anticorupție și integrității	c) Analiza și evaluarea eficienței mecanismului de evaluare a integrității instituționale			
	d) Modificarea prevederilor Legii nr.3/2016 cu privire la Procuratură în vederea abilitării Consiliului Superior al Procurorilor cu competențe în domeniul aplicării prevederilor Legii nr.122 din 12.07.2018 privind avertizorii de integritate și a Legii integrității nr.82 din 25.05.2017		Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat	Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura Generală.

Raționamentele includerii acțiunii prevăzute la lit. d), rezultă din prevederile art.3 al Legii nr.122 din 12.07.2018 privind avertizorii de integritate, care prevede că „angajator este entitate publică sau privată care a intrat în raporturi juridice de muncă cu un angajat. În cazul judecătorilor și procurorilor se consideră angajatori Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor.”

2.4. La **Obiectivul specific 1.3.2., acțiunea b)** „Efectuarea periodică (odată la 3 ani) a sondajelor în rândul sistemului judecătoresc și al procuraturii, al reprezentanților profesiilor juridice conexe justiției și a justițiabililor”, propunem substituirea cifrei 3 cu cifra 1 (anual). Or, cum rezultă din titlul obiectivului planificat, sunt necesare mai multe sondaje de efectuat pe toată durata Strategiei, iar prin stabilirea termenului de 3 ani, ar rezulta efectuarea unui singur sondaj la sfârșitul duratei Strategiei.

2.5. În vederea îmbunătățirii accesului în sedii a persoanelor cu dezabilități, propunem completarea **Obiectivului specific 2.1.1.** „Facilitarea accesului la justiție, în special a grupurilor vulnerabile și subreprezentate”, cu acțiunea h), după cum urmează:
„ h) Adaptarea accesului în edificiile procuraturilor și a instanțelor de judecată pentru persoanele cu dezabilități ”.

2.6. În scopul sporirii eficientizării procedurilor în cadrul urmăririi penale, propunem completarea **Obiectivul specific 2.1.3.** „Simplificarea și eficientizarea procedurilor judiciare”, cu acțiunile e); f); g); h), după cum urmează:

„e) Modificarea cadrului normativ în vederea introducerii obligativității de înregistrare video a audierilor în cadrul urmăririi penale și simplificarea procedurii de întocmire a procesului-verbal de audiere;

f) Crearea în cadrul edificiilor organelor de urmărire penală și a procuraturilor a spațiilor special destinate pentru audierea persoanelor;

g) Dotarea spațiilor destinate audierii persoanelor cu echipamentul necesar;

h) Modificarea cadrului normativ în vederea completării Codului de procedură penală cu noțiunile de „document electronic” și „dosar electronic” în vederea

armonizării cu prevederile Legii nr.142 din 19.07.2018 cu privire la schimbul de date și interoperabilitate”.

2.7. La Obiectivul specific 3.2.2., acțiunea c) „Majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești în scopul reducerii fenomenului fluctuației”, propunem completarea textului titlului după sintagma „*instanțelor judecătorești*” cu textul „*și a Procuraturii*”.

Raționamentul acestei propuneri a fost expus mai sus la pct.1.2 cu referire la proiectul Strategiei.

2.8. Cu referire la Obiectivul specific 3.2.6., acțiunea b) „*Introducerea sistemului de distribuire aleatorie a cauzelor în procuratură*”, menționăm că în proiectul Strategiei nu sunt indicate careva lacune sau provocări de actualitate care impun introducerea unui astfel de sistem, astfel că lipsa unei descrieri a problematicii pe acest subiect determină ambiguitatea acțiunii. În aceste condiții ar fi necesară o evaluare sau un studiu preventiv planificării acestei acțiuni în *Planul de acțiuni*.

2.9. Mențiuni de ordin general:

2.9.1. Cu referire la titlul *Planului de acțiuni*, recomandăm redarea corectă a denumirii Strategiei;

2.9.2. La Obiectivele specifice 1.1.3.; 2.4.1. de corectat eroarea de numerotare a literelor acțiunilor;

2.9.3. La Obiectivul specific 1.1.4., acțiunea k), de corectat eroarea prin substituirea textului „judecătorilor” cu textul „procurorilor”;

2.9.4. La Obiectivul specific „Îmbunătățirea cadrului normativ în materia arbitrajului”, urmează a se corecta eroarea prin substituirea cifrelor „2.4.3., cu cifrele „2.4.2”, după care se va revedea numerotarea în continuare.

Alte obiecții și propuneri nu sunt.

Cu respect,

Procurorul General

Alexandr STOIANOGLO

APARATUL PREȘEDINTELUI REPUBLICII MOLDOVA

Bd. Ștefan cel Mare nr.154, MD-2073, Chișinău

07 septembrie 2020

Nr. 211-06-928

**Către
Ministerul Justiției**

La nr.02/5862 din 10 august 2020

La solicitarea Ministerului Justiție, instituția prezidențială a examinat proiectul *Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021–2024* și al *Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia*.

Drept rezultat, atestăm că ambele proiecte se prezintă a fi ambițioase, reflectând obiective aferente problemelor existente în cadrul sistemului judecătoresc, instrumentele de soluționare a acestora și impactul așteptat.

Cu toate acestea, considerăm că unele acțiuni din proiectul Planului par declarative și urmează a fi examinate suplimentar, spre exemplu:

- acțiunea a) *Verificarea prioritara a averilor și intereselor tuturor judecătorilor, procurorilor, membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor* din cadrul obiectivului 1.2.2. *Asigurarea unei verificări efective a declarațiilor de avere și interese ale judecătorilor și procurorilor de către Autoritatea Națională de Integritate.*

În acest sens, menționăm că cadrul legal în vigoare (Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate) deja prevede că cel puțin 40 la sută dintre controalele declarațiilor de avere și interese personale efectuate în decursul unui an calendaristic vor viza persoanele cu funcții de demnitate publică, care vor fi selectate în mod aleatoriu pentru controlul din oficiu al acestora;

- acțiunea a) *Modificarea legislației procesual civile și penale în vederea instituirii criteriilor de calitate și claritate a hotărârilor judecătorești* din cadrul obiectivului 2.2.1. *Stabilirea mecanismelor de sporire a calității și clarității actelor judecătorești.*

Menționăm că legislația procesual penală și procesual civilă deja reglementează cerințele pentru hotărârile/sentințele judecătorești – acestea trebuie să fie legale, întemeiate și motivate. Cu atât mai mult, considerăm că criteriile de calitate nu pot fi reglementate exhaustiv;

- acțiunea c) *Majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești în scopul reducerii fenomenului fluctuației* prevăzută la obiectivul 3.2.2. *Sporirea capacităților de personal în cadrul instanțelor judecătorești.*

Fenomenul fluctuației cadrelor se atestă în toate autoritățile publice, deci aceasta reprezintă o problemă care trebuie analizată și soluționată

MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA	
Intrare Nr.	08
"	09
"	2020

în ansamblu în sectorul bugetar. În caz contrar s-ar admite un nivel superior de salarizare a funcționarilor din sistemul judecătoresc în raport cu salarizarea funcționarilor care ocupă funcții identice în cadrul autorităților legislative și executive.

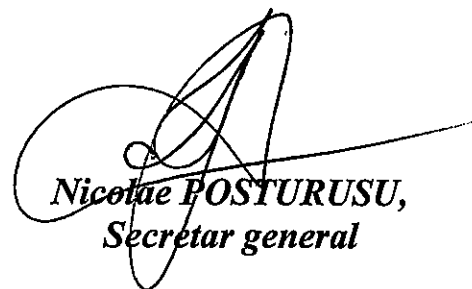
Or, discrepanța dintre nivelul de salarizare a colaboratorilor care contribuie la exercitarea puterii judecătorești în comparație cu colaboratorii implicați în exercitarea puterii legislative și celei executive constituie un factor discriminatoriu și, în final, un factor dezechilibrant între puterile statului.

De altfel, în Hotărârea nr.24 din 10 septembrie 2013 Curtea a menționat:

„75. [...] salarizarea diferită pentru exercitarea unor atribuții identice sau similare după complexitate între autorități poziționate pe aceeași scară în ierarhia instituțională a puterilor în stat urmează a fi calificată ca un tratament discriminatoriu.

76. Or, tratarea unei persoane sau a unui grup de persoane într-o manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă constituie discriminare.”

De asemenea, atragem atenția la obiectivul **3.1.2. Reorganizarea sistemului procuraturii**. Una dintre acțiunile necesare pentru realizarea obiectivului respectiv o constituie *reamplasarea, construcția sau renovarea procuraturilor și optimizarea numărului de personal*. Astfel, din moment ce se va optimiza numărul de personal, urmează a fi analizat și eventual ajustat cadrul normativ privind competența procuraturii, precum și structura acesteia.

Nicolae POSTURUSU,
Secretar general

MD-3401, mun. Hîncești, str. Chișinăului, 7, tel: (+373 269) 23272, fax (+373 269) 23272 e-mail: jhn@justice.md

Nr. 9-414-S din 20. 08 2020

Ministerul Justiției al RM
mun. Chișinău str. 31 August 1989, 82

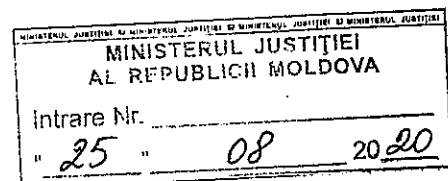
Prin prezenta, cu referire la demersul nr. 02/5862 din 10.08.2020 vă aducem la cunoștință că Judecătoria Hîncești nu are careva propuneri / obiecții / comentarii asupra Strategiei și a Planului de acțiuni.

Cu respect,

Președintele
Judecătoriei Hîncești

Mihail MACAR

Ex: șeful secretariatului Irina MARGA

**MEDIATION COUNCIL
REPUBLIC OF MOLDOVA**
MD-2012, mun. Chişinău
Bd. Ştefan cel Mare 124 B, of. 216
Tel./fax 022 820 887
E-mail: mediere@justice.gov.md
www.mediere.gov.md

**CONSILIUL DE MEDIERE
REPUBLICA MOLDOVA**
MD-2012, mun. Chişinău
Bd. Ştefan cel Mare 124 B, of. 216
Tel./fax 022 820 887
E-mail: mediere@justice.gov.md
www.mediere.gov.md

nr. 88 din 04.09.2020

la nr. 02/5862 din 10.08.2020

Ministerul Justiţiei
mun. Chişinău, str. 31 August, nr. 82

În contextul scrisorii Ministerului Justiţiei nr. 02/5862 din 10.08.2020 înregistrată la Consiliul de mediere cu nr. 122 din 10.08.2020 cu solicitarea opiniei privind proiectul Strategiei pentru asigurarea independenţei şi integrităţii în sectorul justiţiei pentru anii 2021-2024 şi a Planului de acţiuni Vă comunicăm:

Urmare a examinării proiectului, Consiliul de mediere îşi exprimă acordul privind acţiunile prevăzute în acesta.

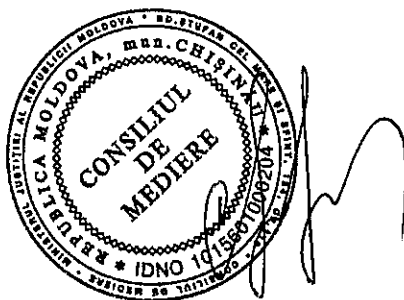
Apreciem pozitiv includerea în proiectul Strategiei a acţiunilor „*Modificarea legislaţiei în vederea excluderii instituţiei medierii judiciare obligative*” şi „*Examinarea oportunităţii instituirii obligativităţii examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanţa de judecată*” în obiectivul specific 2.4.2. „*Consolidarea instituţiei medierii*”.

Considerăm optime termenele de realizare indicate în proiectul Strategiei, iar indicatorii de rezultat sunt în corespundere cu scopul acţiunilor indicate.

Consiliul de mediere îşi exprimă disponibilitatea de implementare a acţiunilor indicate în proiectul Strategiei şi are certitudinea că numărul medierilor realizate extrajudiciar va creşte.

Cu respect,

Preşedinte

Felicia Chifa

Nr. 129 din 29 august 2020

Expediat prin poștă electronică la adresa strategie@justice.gov.md

Domnului Radu Foltea, secretar de stat Ministerul Justiției

Copie: Domnului Pavel VOICU, Ministrul Afacerilor Interne

Domnului Sergiu PAIU, Șeful Inspectoratului General al Poliției

Stimat domn Secretar de Stat,

Asociația Promo-LEX, în temeiul Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional și Regulamentului Parlamentului aprobat prin Legea nr. 7979-XIII din 2 aprilie 1996, își manifestă interesul față de participarea la procesul de consultare publică a proiectului de Lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia¹.

Respectiv, Asociația Promo-LEX, în calitate de parte interesată, se adresează Ministerului Justiției cu solicitarea de a fi examinate constatările, concluziile și recomandările Asociației vizavi de proiectul înaintat pentru consultare publică, din cadrul prezentei Opinii. Menționăm că Asociația Promo-LEX monitorizează începând cu anul 2018 implementarea Strategiei de Dezvoltare a Poliției (SDP) 2016-2020 și a Matricea de Politici pentru implementarea Programului de Suport bugetar pentru reforma poliției. În acest context prezintăm constatările și recomandările cu privire la proiectul Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia din perspectiva implementării SDP.

CONSTATĂRI ȘI RECOMANDĂRI:

În cadrul Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024, sunt câteva activități care implică poliția și subdiviziunile sale:

1) La pct. 3.1.2, în cadrul obiectivului de reorganizare a sistemului procuraturii este prevăzută acțiunea privind efectuarea studiului privind dislocarea procuraturilor în scopul consolidării capacităților instituționale și utilizării eficiente a resurselor disponibile și **analiza oportunității optimizării subdiviziunilor ofițerilor de urmărire penală din cadrul inspectoratelor de poliție potrivit hărții dislocării procuraturilor și instanțelor judecătorești**. *Deși în această activitate urmează a fi implicat Ministerul Afacerilor Interne, considerăm că la elaborarea acestui studiu este necesar a fi implicați și reprezentanții IGP și în special al organului de urmărire penală al IGP, aceștia fiind în mod direct influențați de o eventuală optimizare.*

În mod suplimentar, în vederea asigurării continuității și durabilității reformelor desfășurate dar și a resurselor utilizate, considerăm necesar și relevant luarea în considerare:

- A faptului renovării și modernizării sediilor unor Inspectorate de Poliție (Criuleni și Telenești), dar și renovării cu suportul Uniunii Europene a 9 izolatoare de detenție provizorie (Edineț,

¹ Proiectul Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024

Râșcani, Sângerei, Orhei, Ungheni, Hâncești, Căușeni, Cimișlia, Cahul), care la fel funcționează în sistem regionalizat².

- De asemenea, potrivit pct. 2.1.1 din Planul de acțiuni privind implementarea SDP, până la finele anului 2020 urmează a fi create condiții suplimentare pentru desfășurarea procedurilor în cadrul urmăririi penale în conformitate cu prevederile legale. Direcția Generală Urmărire Penală la finele anului 2019 era în proces de elaborare a cerințelor minime obligatorii pentru camerele de audiere, de prezentare spre recunoaștere a persoanei și de întrevvedere confidențială între persoanele bănuite și apărător din cadrul subdiviziunilor teritoriale ale Poliției.³
- Totodată, menționăm că sub-acțiunea 2.2.1 din planul de acțiuni pentru implementarea SDP „Stabilirea rolului, locului și atribuțiilor subdiviziunilor de urmărire penală din cadrul Poliției în contextul reformei sectorului judiciar” nu a fost realizată. Motivul nerealizării ține de constatarea grupului de lucru inter-instituțional instituit, precum că acțiunea propusă este derivată dintr-o activitate a Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016. O altă explicație invocată ține de faptul că realizarea ei este posibilă doar după o activitate desfășurată în acest sens la nivel interministerial, în conformitate cu Strategia de reformă a sectorului justiției.⁴ *Astfel, este necesară includerea acestei activități în noua strategie a sectorului justiției și asigurarea implementării acesteia la o etapă premergătoare celei de desfășurare a studiului privind optimizarea organelor de urmărire penală.*

2) La pct. 3.2.7 în cadrul obiectivului de asigurare a ordinii și securității în cadrul instanțelor judecătorești sunt prevăzute acțiunile privind **organizarea și consolidarea capacităților poliției judecătorești** dar și asigurarea instanțelor judecătorești cu necesarul de personal al poliției judecătorești. În mod similar menționăm că deși *în această activitate urmează a fi implicat Ministerul Afacerilor Interne, considerăm că la elaborarea acestui studiu este necesar a fi implicați și reprezentanții IGP, or până la moment atribuțiile de aducere silită sunt exercitate de ofițerii de sector din cadrul subdiviziunilor teritoriale ale poliției.*

Menționăm că în cadrul monitorizării civice a reformei poliției, Promo-LEX a constatat că atribuția de aducere silită a persoanelor este considerată de către IGP dar și de către ofițerii de sector, drept o sarcină nespecifică funcției unui ofițer de sector⁵. Totodată, potrivit IGP atribuțiile privind aducerea silită urmau să fie preluate de Ministerul Justiției conform Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016.

Inclusiv din cauza păstrării acestei atribuții nespecifice funcției de ofițer de sector, Promo-LEX a calificat sub-acțiunea 4.1.3. privind stabilirea clară a competențelor ofițerilor de sector drept realizată parțial⁶. Mai mult decât atât, din cauza ocupării timpului ofițerilor de sector cu aducerile silite, este pusă în pericol implementarea concepției privind activitatea polițienească comunitară. Subliniem că această concepție a fost aprobată în anul 2018⁷, care a fost și este obiectul eforturilor desfășurate de IGP, cu suportul partenerilor și donatorilor. *Astfel, considerăm imperios necesar, identificarea soluțiilor privind asigurarea exercitării atribuției de aducere silită de către autoritatea competentă, eventual de către poliția judecătorească, dar fără ca exercitarea acestei atribuții improprii să fie pusă pe seama ofițerilor de sector.*

Pe lângă problemele semnalate supra, în procesul de monitorizare a fost constatată încă o problemă ce necesită soluționare cu concursul Ministerului Justiției. Aceasta ține de modificarea cadrului legal privind activitatea specială de investigații. Potrivit IGP și MAI, încă la 31.07.2017 un proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995, Codul de procedură penală al Republicii Moldova, Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații), elaborat de un grup de lucru interministerial, a fost înaintat de Ministerul Justiției pentru consultări publice. Fără a fi recepționat un răspuns, la 27 iunie 2019,

² Raportul nr. 3 privind monitorizarea civică a Reformei Poliției, pg. 47-51

³ Ibidem pg. 42

⁴ Ibidem pg. 47

⁵ Raportul nr. 2 privind monitorizarea civică a Reformei Poliției, pg. 17-20

⁶ Raportul nr. 3 privind monitorizarea civică a Reformei Poliției, pg. 64-65

⁷ Hotărârea Guvernului nr. 100 din 30.01.2018 pentru aprobarea Concepției și a Planului de acțiuni pe anii 2018-2020 privind activitatea polițienească comunitară

Ministerul Afacerilor Interne a adresat în mod repetat, Ministerului Justiției o solicitare de examinare a unor amendamente și inițierea procesului de adoptare a acestora. Amendamentele propuse vizează modificări inclusive la Codul de Procedură Penală și Legea nr. 59/2012 privind activitatea special de investigații. Potrivit autorilor, amendamentele propuse urmăresc anticiparea eventualelor impedimente pentru urmărirea și atragerea la răspundere penală a făptuitorilor; concentrarea eforturilor organelor de urmărire penală în vederea investigării infracțiunilor cu grad de pericol social sporit; evitarea neconstituționalității unor norme. La fel e urmărită, asigurarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale prin instituirea unor garanții suplimentare; înlăturarea unor lacune existente în legislație; precum și alte obiective cu scopul armonizării legislație. Totuși, pe parcursul anului 2019, modificările propuse prin respectivul proiect de lege nu au fost aprobate. Din acest motiv, deși întârzierea nu este imputabilă instituțiilor implementatoare (adică MAI și IGP), Promo-LEX apreciază deja doi ani la rând, sub-acțiunea 2.2.3 din SDP, privind adaptarea cadrului legal privind activitatea specială de investigații la standardele comunitare, drept nerealizată.⁸

Fără a afirma că este o problemă de sistem și ține neapărat de implementarea unei strategii în sectorul justiției, considerăm că tergiversarea promovării sau omisiunea avizării unui proiect de lege care vine să îmbunătățească activitatea poliției, afectează imaginea justiției și necesită o examinare aparte. Totodată, în cazul în care se constată că problema respectivă nu este un caz singular, propunem examinarea oportunității includerii unei acțiuni în cadrul Strategiei, care să soluționeze eficient inclusiv acest aspect de colaborare inter-instituțională.

Pavel Postica,
Directorul Programului Monitorizare Procese Democratice
Asociația Promo-LEX

⁸ Raportul nr. 3 privind monitorizarea civică a Reformei Poliției, pg. 46

USAID
DIN PARTEA POPORULUI
AMERICAN

Programul pentru Justiție Transparentă

21 august 2020, nr. 519

Către:

DI Fadei Nagacevski
Ministru al Justiției
str. 31 august, 1989, 82
Chișinău, Republica Moldova

Subiect: Opinia Programului USAID pentru Justiție Transparentă cu privire la proiectul Strategiei pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției (SIISJ) pentru anii 2021-2024 și al Planului de Acțiuni de implementare a SIISJ, în vederea definitivării acestora

Stimate Doamnă Ministru,

Urmare a solicitării Ministerului Justiției nr. 02/5862 din 10 august 2020 privind prezentarea opiniei vizavi de redacția actualizată a proiectului Strategiei pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției (SIISJ) pentru anii 2021-2024 și al Planului de Acțiuni (PA) de implementare, Programul USAID pentru Justiție Transparentă Vă comunică despre înalta apreciere a faptului că recomandările și sugestiile Programului formulate anterior (22 mai și 30 iunie 2020) se regăsesc în noul document de politici în sectorul justiției.

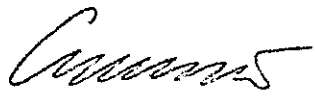
În același timp, considerăm că urmează a se examina suplimentar, din perspectiva completării acțiunilor prevăzute la Obiectivele specifice PA-SIISJ 1.1.4. și 1.2.4., propunerea privind crearea unui e-Dosar unic pentru fiecare candidat/judecător care să reflecte componentele carierei judiciare (selecție, evaluare, promovare, transfer, disciplină și etică). În așa fel, vor fi digitizate toate procesele inerente carierei judiciare, se va eficientiza activitatea Consiliului Superior al Magistraturii, a organelor specializate, va spori transparența și controlul reciproc între actorii vizati sau implicați în luarea deciziilor privind cariera unui judecător.

Totodată, reiterăm disponibilitatea de a participa, până la 30 noiembrie 2020, în grupurile de lucru și discuțiile tematice organizate în contextul definitivării SIISJ și a PA de implementare.

În eventualitatea apariției întrebărilor ce țin de recomandările formulate și/sau participarea la discutarea documentelor de politici, Vă rugăm să o contactați pe dna Irina Lupușor, Expert cheie, Obiectivul 2 (ilupusor@openjustice.md, 078878114).

Vă mulțumim pentru colaborare.

Cu stimă,

Cristina Malai,
Director
Programul pentru Justiție Transparentă

Programul pentru Justiție Transparentă

Strada Armenească 27, etajul 2
Chișinău MD – 2012, Moldova
Tel.: +373 22 27 01 77
Email: office@openjustice.md

la proiectul Planului de Acțiuni pentru implementarea
Strategiei de dezvoltare a sectorului justiției pentru anii 2020-2023

EXPEDIATĂ PRIN E-MAIL ȘI PLASATĂ PE SITE-UL WWW.IPRE.MD ȘI WWW.CRJM.ORG

Adresată: Radu FOLTEA, secretar de stat, Ministerul Justiției (radu.foltea@justice.gov.md)
Lilia RUSU, șefa Direcției analiză, monitorizare și evaluare a politicilor, Ministerul
Justiției (lilia.rusu@justice.gov.md)

Prezentată de: Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM, www.crjm.org), persoane de
contact: Vladislav GRIBINCEA (vladislav.gribincea@crjm.org), Ion GUZUN
(ion.guzun@crjm.org) și Ilie CHIRTOACĂ (ilie.chirtoaca@crjm.org)

**Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE, www.ipre.md), persoane de
contact: Iulian RUSU (iulian.rusu@ipre.md) și Iulian GROZA (iulian.groza@ipre.md)**

Data: 17 septembrie 2020

Prezenta opinie este transmisă în contextul consultărilor publice lansate de Ministerul Justiției și remise instituțiilor relevante la 7 august 2020 pe marginea proiectului Strategiei de dezvoltare a sectorului justiției pentru anii 2021–2024 (în continuare Strategie) și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia (în continuare „Planul de Acțiuni”).

Concluzia noastră este că proiectul actualizat al Planului de Acțiuni a luat în calcul mai multe dintre recomandările pe care le-am propus anterior. Cu toate acestea, avem unele sugestii pentru îmbunătățirea planului de acțiuni.

Obiective specifice și acțiuni care necesită revizuire

1. **Obiectivul specific 1.1.3. lit. d)**, considerăm oportun completarea formulării cu sintagma „și cariera procurorilor”. Astfel, propunem următoarea formulare: „d) Delimitarea clară a atribuțiilor Consiliului Superior al Procurorilor, de reprezentare a corpului de procurori și garant al independenței acestora, inclusiv ce ține de cariera procurorilor, de atribuțiile care revin Procuraturii Generale (procesuale, de administrare, de formulare și implementare a politicilor penale ale statului)”. Necesitatea acestei prevederi reiese din modificările recente operate prin Legea nr. 145 din 16 iulie 2020 la Legea. În Opinia CRJM și IPRE expediată în adresa ministerului justiției la 13 iulie 2020 modificările operate depășesc domeniul declarat inițial și intervin pe o serie de domenii noi, care nu au constituit domeniul de control al constituționalității din partea Curții Constituționale și care au fost expuse în Hotărârea Curții Constituționale nr. 13/2020. Competențele ce țin de cariera procurorilor, inclusiv aspectele de transfer al procurorilor necesită să revină în domeniul de responsabilitate al Consiliului Superior al Procurorilor.
2. **Obiectivul specific 1.1.5. lit. b)**, considerăm oportun clarificarea acțiunii. Considerăm oportun să fie clarificat scopul modificărilor ce urmează să fie operate. Acest fapt va ușura implementarea

ulterioară a Strategiei. Pentru informare, la 20 noiembrie 2017, CRJM a expediat în adresa Ministerului Justiției Opinia cu privire la proiectul Legii cu privire la Curtea Constituțională (proiect nr. 444, publicat de Ministerul Justiției pentru consultări publice). CRJM a susținut proiectul de lege în mare parte și a formulat mai multe modificări în special în ceea ce privește: (a) modul și condițiile de selectare judecătorilor Curții Constituționale; (b) principiile de activitate ale Curții; (c) mecanismele de răspundere disciplinară a judecătorilor Curții; (d) garanțiile pentru revocarea din funcție a judecătorilor Curții; precum și (e) garanțiile sociale legate de exercitarea funcției de judecător al Curții Constituționale.

3. Obiectivul specific 1.2.2. lit. a), considerăm oportun completarea și modificarea acțiunii în măsura în care averea și interesul tuturor membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor să fie verificate anual, nu doar din rândul judecătorilor și procurorilor. Astfel, propunem următoarea formulare: *a) Verificarea anuală prioritară a averilor și intereselor tuturor membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor.*
4. Obiectivul specific 1.2.3. lit. b), considerăm oportun completarea și modificarea acțiunii în măsura în care să fie incluși și procurorii. Mai mult, până la moment, Comisia de etică a judecătorilor a elaborat patru opinii, care ar putea fi eventual modificate, iar Colegiul de disciplină și etică a procurorilor nu a publicat nici o opinie. Astfel, propunem următoarea formulare: *b) Elaborarea și modificarea, după caz, a opiniilor / recomandărilor / avizelor pe domenii specifice de către Comisia de Etică și conduită profesională a judecătorilor și Colegiul de disciplină și etică a procurorilor.*
5. Obiectivul specific 1.2.5. lit. b). Considerăm oportun completarea acțiunii cu evaluarea nu doar a practicilor dar și a procedurilor de examinare a faptelor care constituie abatere disciplinară. Considerăm oportun să fie formulat mai specific indicatorul de rezultat, deoarece ar putea să fie necesară modificarea nu doar cadrul normativ al CSP, dar și modificarea mai amplă a cadrului normativ. Astfel, propunem următoarea formulare a acțiunii: *„Evaluarea independentă a practicilor Inspecției Procurorilor și Colegiului de disciplină și Etică a procurorilor și procedurii de examinare a faptelor care constituie abatere disciplinară”.*
6. Obiectivul specific 1.3.1. lit. d), considerăm includerea în acțiune și a prevederilor referitoare la CSM și colegiilor sale. La moment, CSM și colegiile sale publică în mare parte și în timp restrâns hotărârile sale, iar practica CSP și colegiilor sale este defectuoasă în acest sens. În final, considerăm că odată ce este inclus indicatorul de rezultat, acțiunea trebuie să fie mai specifică în ceea ce privește termenul de publicare a soluțiilor adoptate. Astfel, propunem următoarea formulare a acțiunii: *„Publicarea în termen pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii și al Consiliului Superior al Procurorilor a tuturor hotărârilor adoptate de organele din componența acestora.”* și indicatorul de rezultat cu următoarea formulare *„Toate hotărârile colegiilor specializate ale Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor publicate în termen.”*
7. Obiectivul specific 1.3.2. lit. a), considerăm că această acțiune urmează să fie revizuită, deoarece nu este justificată și limitează efectuarea sondajelor în sectorul justiției de către partenerii de dezvoltare sau alte organizații interesate în diferite domenii. În perioada 2015 – 2020, CSM a acceptat demersurile mai multor organizații (CRJM, Oficiul Consiliului European, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii, Programul pentru Justiție Transparentă, Proiectul „Suport pentru prevenirea și lupta eficientă împotriva corupției în sectorul justiției” și Banca Mondială), precum și sondaje de opinie publică (de exemplu Barometrul Opiniei Publice), pentru efectuarea mai multor sondaje. Toate sondajele au vizat domenii și întrebări diferite și, respectiv, au avut diferite metodologii. Astfel, considerăm că această acțiune trebuie să fie incluzivă. Mai mult, pe anumite aspecte, de exemplu Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) a aprobat o listă de criterii pentru îndrumarea instanțelor în cadrul sondajelor privind nivelul de satisfacție a utilizatorilor instanțelor. Astfel, propunem următoarele soluții: 1. Fie excluderea acestei prevederi, deoarece este una neclară și nu este justificată, sau 2.

Reformularea acțiunii după cum urmează: „a) Elaborarea unei metodologii-model sau linii directoare pe țară de efectuare periodică a sondajelor justiției.”

8. La obiectivul 1.4. Consolidarea capacităților profesiilor juridice conexe justiției propunem introducerea unui nou obiectiv specific 1.4.6. „Consolidarea răspunderii civile pentru daunele comise de reprezentanților profesiilor conexe justiției”, cu includerea următoarelor acțiuni:
- a) Revizuirea și completarea după caz a cadrului național ce ține de asigurarea obligatorie de răspundere civilă a profesiilor conexe justiției pentru daunele comise în exercitarea profesiei.
- Termen de implementare – anul 2021 - 2024
 - Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat
 - Mecanism nou de asigurare obligatorie de răspundere civilă a actorilor din profesiile juridice conexe justiției implementat
 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Uniunea Avocaților din Moldova, Camera Notarială, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, Consiliul de Mediere, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Uniunea Asiguratorilor din Moldova.
9. Obiectivul specific 2.1.1. lit. f), considerăm că această acțiune urmează să fie revizuită deoarece se referă doar la o parte din victime (victimele violenței în familie) și le exclude pe alte victime ale infracțiunilor cu violență (de ex. victimele infracțiunii de tortură, tratament inuman sau degradant) sau infracțiunile privind viața sexuală (infracțiunile prevăzute de art. 171 – 175¹ al Codului Penal). Conform art. 58 alin. (5¹) Cod de Procedură Penală (CPP), victima actelor de tortură, a tratamentelor inumane sau degradante este supusă expertizei judiciare asupra stării psihice sau fizice, iar conform art. 58 alin. (4) CPP nu are dreptul la efectuarea gratuită a expertizelor extrajudiciare și a celor judiciare. Din aceste considerente, propunem acțiunii cu următoarea formulare: „f) *Examinarea posibilității efectuării gratuite a expertizelor extrajudiciare și a celor judiciare la solicitarea victimelor violenței în familie, a torturii și tratamentului inuman sau degradant, precum și celor ce rezultă din infracțiunile privind viața sexuală.*”
10. Includerea unui obiectiv specific nou la Obiectivul 2.1. care să se refere la reforma instituției judecătorilor de instrucție sau alternativ introducerea unei acțiuni noi la Obiectivul specific 2.1.2 (modificat în modul corespunzător, conform propunerilor de mai jos). Considerăm că activitatea judecătorilor de instrucție este problematică, confirmat de rata înaltă a arestărilor nemotivate, interceptărilor ilegale și a gradului de tolerare a ilegalităților procurorilor la faza urmăririi penale). Astfel, propunem următoarele formulări ale noului obiectiv specific:
- Obiectivul specific 2.1.2. Asigurarea respectării efective a drepturilor omului în justiția penală
- Acțiuni:
- a) Modificarea legislației în vederea asigurării imparțialității în practică a judecătorilor de instrucție și a neadmiterii perpetuării în această funcție a acelorași judecători
- Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat;
 - Noii judecători de instrucție selectați în mod transparent.
 - Perioada de implementare: 2021
 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii
- b) Evaluarea periodică a practicii organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu privire la reținere și arestarea preventivă:
- Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată,
 - Problemele sistemice depistate înlăturate;
 - Cadru normativ modificat, după caz.
 - Perioada de implementare: 2021 – 2024
 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală.
- c) Evaluarea periodică a practicii organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu privire la măsurile speciale de investigații:
- Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată,

- Problemele sistemice depistate înlăturate;
 - Cadru normativ modificat, după caz.
 - Perioada de implementare: 2021 – 2024
 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală.
- d) Evaluarea periodică a practicii organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu privire la investigarea și sancționarea torturii, a tratamentului inuman și degradant:
- Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată,
 - Problemele sistemice depistate înlăturate;
 - Cadru normativ modificat.
 - Perioada de implementare: 2021 – 2024
 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală.
- e) Evaluarea periodică a practicii privind aplicarea mecanismului compensatoriu pentru detenția în condiții nesatisfăcătoare:
- Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată,
 - Problemele sistemice depistate înlăturate;
 - Cadru normativ modificat, după caz.
 - Perioada de implementare: 2021 – 2024
 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală, Administrația Națională a Penitenciarelor
- f) Evaluarea periodică a practicii privind aplicarea mecanismului compensatoriu pentru încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei sau de executare a hotărârii judecătorești:
- Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată,
 - Problemele sistemice depistate înlăturate;
 - Cadru normativ modificat, după caz.
 - Perioada de implementare: 2021 – 2024
 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție.

11. Obiectivul specific 2.2.1, includerea unei activități prin care să se evalueze modul de anonimizare a hotărârilor judecătorești. În ianuarie 2020, CREJM a publicat Documentul analitic „Transparența justiției versus datele cu caracter personal” – O analiză a modului de publicare a hotărârilor judecătorești în Republica Moldova. Una dintre concluziile documentului este că instanțele judecătorești de toate nivelurile respectă parțial prevederile Regulamentului CSM privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, nr. 2016/679 din 10 octombrie 2017. Astfel, propunem nouă activitate cu caracter permanent, care va avea următoarele formulări:

- „lit. e) Evaluarea modului de publicare a hotărârilor judecătorești pe internet și a respectării rigorilor privind anonimizarea hotărârilor judecătorești,
- Indicatori de rezultat:
 - Evaluarea anuală a practicii judiciare efectuată,
 - Problemele sistemice depistate înlăturate;
 - Cadru normativ modificat, după caz.
- Termenul-limită de implementare – 2021 – 2024.
- Instituții responsabile:
 - Consiliul Superior al Magistraturii
 - Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești

12. Obiectivul specific 2.1.3, propunem completarea cu următoarele o acțiune ce ține de oportunitatea instituirii vacanței judecătorești. În România (a se vedea Capitolul V al Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești din 17 decembrie 2015 și modificarea din 2020), prevede expres că vacanța judecătorească este de două luni în fiecare an

calendaristic (1 iulie-31 august); concediul de odihnă anual pentru întregul personal al instanțelor judecătorești se efectuează, de regulă, în timpul vacanței judecătorești, iar în timpul vacanței judecătorești registratura și arhiva vor fi deschise minimum o oră cel puțin două zile pe săptămână. Instituirea vacanței judecătorești va facilita o mai bună planificare a ședințelor de judecată, va reduce numărul ședințelor de judecată amânate în perioada concediilor de vară și va exclude practica de distribuire a dosarelor în instanțele judecătorești în perioada de vară între judecători cu excepția celor, care se află în concediu. Obiectivul specific urmează să fie formulat, după cum urmează:

- Denumire: Analiza oportunității introducerii vacanței judecătorești în instanțele judecătorești de toate nivelurile
- Termenul-limită de implementare – 2021
- Indicatori de rezultat:
 1. Analiză efectuată cu formularea recomandărilor
 2. Grup de lucru instituit pentru modificarea Instrucțiunii cu privire la activitatea de evidență și documentare procesuală în judecătoria și curți de apel, aprobată prin Hotărârea CSM nr. 142/4 din 4 februarie 2014
 3. Modificări la Regulamentul CSM, aprobate
- Instituții responsabile:
 - Consiliul Superior al Magistraturii
 - Instanțele de judecată de toate nivelurile
 - Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești
 - Procuratura Generală
 - Uniunea Avocaților

13. Obiectivul specific 2.3.4. urmează fie revizuit. Legea nr. 152 privind Institutul Național al Justiției din 8 iunie 2006 a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 387 din 8 noiembrie 2019, iar în perioada 2018 – 2020, a fost modificată prin șase legi. Astfel, considerăm oportun ca, în cazul în care această acțiune va rămâne în versiunea finală a Strategiei să fie mai specifică și să fie inclusă la Obiectivul 3.2 Consolidarea capacităților administrative și manageriale în sectorul justiției. La moment, acțiunea nu este specifică la care anume modificări ce țin de stimulări pentru judecători și procurori se referă.

United Nations Children's Fund
131, "31 August 1989" Str.,
UN House, Chisinau
Republic of Moldova

Telephone 373 22 22 00 45
Facsimile 373 22 22 02 44
chisinau@unicef.org
www.unicef.md

Ref. MOL/R/ER - 2831

3 September 2020

Mr. Radu Foltea
State Secretary
Ministry of Justice of the Republic of Moldova

Subject: Letter No. 02/5862 of 10.08.2020 concerning UNICEF's opinion on the draft Strategy for ensuring independence and integrity in the justice sector (2021-2024) and the Action Plan for its implementation.

Dear Mr. Foltea,

The United Nations Children's Fund (UNICEF) in the Republic of Moldova presents its compliments to the Ministry of Justice and expresses appreciation for the strong will of the Ministry to finalize the draft Strategy for ensuring independence and integrity in the justice sector for the years 2021-2024 and the Action Plan for its implementation.

Pursuant to para. 43 its 2017 Concluding observations on the combined fourth and fifth periodic report of the Republic of Moldova, the UN Committee on the Rights of the Child urged the State party to bring its juvenile justice system into line with the Convention, adopt and implement comprehensive juvenile justice legislation for all children under 18 years of age, as well as a strategy on preventing child offending.

Relevant provisions are enshrined in Chapter 27 of the 2014 Association Agreement between the Republic of Moldova and the European Union whereby the Parties agree to cooperate in ensuring the promotion of the rights of the child according to international standards.

UNICEF has carefully reviewed the drafts proposals of the Strategy and Action Plan and commend the strong will of the Government to focus on the practical implementation of the legal and institutional reforms operated in recent years.

We regret to see that, despite the proposals previously submitted by UNICEF (letter nr. MO/DR-2603 of 07.05.2019), a specific objective for child friendly justice has not been incorporated.

Despite the existence of relevant child related provisions in several policy documents, certain validity terms are due to expire soon leaving numerous commitments partially implemented or unfulfilled.

We trust that the new draft Strategy and Action Plan, having been noticeably amended against the previously consulted versions, creates fertile ground for introducing a specific objective - 2.1.2. Strengthening the Child-Friendly Justice System which would incorporate measures aligned to the 2017 CRC Committee Concluding Observations.

Given the fact that one third of the country's population are children below the age of 18, the importance of granting this category of citizens due attention and consideration cannot be underestimated. The new Strategy and Action Plan represent an excellent opportunity to strengthening the child-friendly justice system and can become a robust mechanism to ensure much needed, steady progress in this area.

UNICEF stands ready to further provide the necessary support in finalizing the drafts as well as in the subsequent implementation, monitoring and evaluation of its child friendly justice components.

In looking forward to having a successful cooperation, please accept Mr. Foltea, the assurance of our highest consideration.

Desiree
Jongsma

Digitally signed by Desiree
Jongsma
Date: 2020.09.04 15:01:03
+03'00'

Desiree Jongsma, UNICEF Representative to the Republic of Moldova

unicef for every child

Ref. MOL/R/ER - 2831

3 septembrie 2020

Dlui. Radu Foltea
Secretar de Stat,
Ministerul Justiției al Republicii Moldova

Subiect: Scrisoarea Nr. 02/5862 din 10.08.2020 prin care se solicită opinia UNICEF la proiectele Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de Acțiuni pentru implementarea acestora.

Stimate dle Foltea,

Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) în Republica Moldova prezintă salutul său Ministerului Justiției și apreciază eforturile Ministerului în definitivarea proiectelor Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției (2021-2024) și a Planului de Acțiuni pentru implementarea acestora.

În temeiul para. 43 din Observațiile finale la Raportul periodic combinat IV și V pentru Republica Moldova din 2017, Comitetul ONU privind Drepturile Copilului recomandă Statului parte să-și alinieze sistemul de justiție juvenilă la Convenție, să adopte și să implementeze legislația comprehensivă privind justiția juvenilă pentru toți copiii cu vârsta sub 18 ani, precum și să aprobe o strategie de prevenire a delincvenței juvenile.

Dispoziții relevante sunt consacrate și în capitolul 27 al Acordului de Asociere din 2014 între Republica Moldova și Uniunea Europeană, prin care părțile convin să coopereze pentru a asigura promovarea drepturilor copilului în conformitate cu standardele internaționale.

În urma analizei propunerilor din proiectele Strategiei și a Planului de Acțiuni, apreciem voința declarată a Guvernului de a se concentra pe implementarea practică a reformelor legislative și instituționale inițiate în ultimii ani.

Ne exprimăm regretul că, în pofida propunerilor prezentate anterior de UNICEF (scrisoarea nr. MO / DR-2603 din 07.05.2019), în proiectul Strategiei nu a fost încorporat un obiectiv specific pentru justiția prietenoasă copilului. Chiar dacă în mai multe documente de politici există acțiuni relevante protecției copiilor, termenele de implementare a acestora expiră curând, lăsând numeroase angajamente parțial realizate sau nerealizate.

Avem încredere că noul proiect de Strategie și Planul de Acțiuni, fiind modificate esențial în raport cu versiunile consultate anterior, creează teren fertil pentru încorporarea unui obiectiv specific - 2.1.2. Consolidarea sistemului de justiție prietenos copilului, cuprinzând măsuri de racordare la Observațiile finale ale Comitetului ONU privind Drepturile Copilului din 2017.

Având în vedere faptul că o treime din populația țării sunt copii cu vârsta sub 18 ani, nu poate fi subestimată importanța acordării acestora atenției cuvenite. Noua Strategie și Planul de Acțiuni reprezintă o oportunitate excelentă de consolidare a sistemului de justiție prietenos copilului și poate deveni un mecanism robust care să asigure progresul constant și atât de necesar în acest domeniu.

UNICEF rămâne dispus să ofere sprijin pentru definitivarea Strategiei și a Planului de Acțiuni, cât și pentru ulterioara implementare, monitorizare și evaluare a componentului privind justiția prietenoasă copilului.

Sper într-o cooperare fructuoasă și Vă rog să acceptați, stimate dle Foltea, asigurarea înaltei noastre considerațiuni.

Cu respect,

Desiree Jongsma
Reprezentantă de Țară UNICEF în Republica Moldova

unicef | for every child

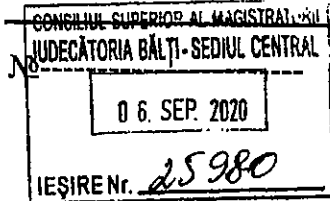
Republica Moldova
Judecătoria Bălți
sediul central

or. Bălți, str. Hotinului, 43
tel./fax: 0231-2-22-12
www.jbl.instante.justice.md
e-mail: jba@justice.md

Республика Молдова
Суд Бэлць
центральное местонахождение

г. Бэлць, ул. Хотинская, 43
тел./факс.: 0231 2-22-12
www.jbl.instante.justice.md
электронная почта: jba@justice.md

Ministerul Justiției a Republicii Moldova

Propunerile Judecătoriei Bălți privitor la „proiectul Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.

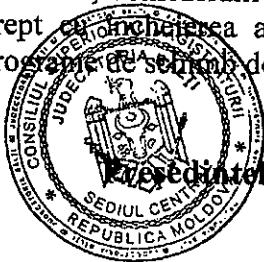
Judecătoria Bălți a examinat proiectul Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a planului de acțiuni pentru implementarea acesteia înaintat cu titlu de inițiativă legislativă de către Ministerul Justiției și comunică că justiția reprezintă unul dintre cele mai eficiente și importante mijloace de asigurare a respectării și protecției drepturilor omului. Reforma continuă în sistemului judecătoresc și este o prioritate pentru Republica Moldova. Sunt necesare unele îmbunătățiri semnificative, mai ales în ceea ce privește realizarea în practică a garanțiilor procesuale prevăzute de lege.

Conform proiectului prezentei Strategii se subsumează următoarele principii de bază:

- respectarea statului de drept, a supremației legii și a drepturilor omului
- garantarea unei reale separații și a echilibrului puterilor în stat, prin consolidarea independenței și integrității puterii judecătorești
- asigurarea stabilității cadrului normativ și instituțional
- consolidarea instituțională și cooperarea loială dintre instituțiile cu atribuții în administrarea sistemului judiciar și înfăptuirea justiției
- implementarea celor mai bune practici europene legate de funcționarea sistemului judiciar
- asigurarea transparenței actului de justiție

În vederea respectării garanțiilor prevăzute de legislație și intru atingerea scopului și obiectivelor strategiei, urmează să fie întreprinse măsuri direcționate spre înlăturarea dificultăților existente în acest domeniu. Funcționarea unui sistem judiciar independent, imparțial și eficient reprezintă o condiție indispensabilă pentru promovarea supremației legii și a principiilor statului de drept.

Întru armonizarea cadrului instituțional și legal din sectorul justiției cu standardele europene, și corespunderii unor exigențe sporite în învățământul juridic superior din Republică Moldova, considerăm necesară optimizarea programelor de instruire în cadrul facultăților de drept cu încheierea acordurilor de colaborare practico științific, precum și inițierea unor programe de schimb de bune practici între instanțele naționale și cele din spațiu european.

Președintele Judecătoriei Bălți

Dumitru GHERASIM

**CONSILIUL SUPERIOR
AL MAGISTRATURII**

2009, mun. Chișinău, str. M. Eminescu, 5
www.csm.md; email: aparatul@csm.md
tel.: 022-990-990, fax: 022-22-73-20

**ВЫСШИЙ СОВЕТ
МАГИСТРАТУРЫ**

2009, г. Кишинэу, ул. М. Еминеску, 5
www.csm.md; email: aparatul@csm.md
тел.: 022-990-990, факс: 022-22-73-20

HOTĂRÂRE

cu privire la demersul Cancelariei de Stat, referitor la avizarea proiectului de Hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia

18 august 2020
nr. 228/19

mun. Chișinău

Examined the issue with regard to the request of the State Chancery, referring to the review of the draft Law for the approval of the Strategy for ensuring independence and integrity in the justice sector for the years 2021-2024 and the Action Plan for the implementation of the same, taking into account the information of the members of the Superior Council of Magistracy, Luiza Gafton and Petru Moraru, the Plenary of the Superior Council of Magistracy

CONSTATĂ:

On August 10, 2020, the State Chancery of the Republic of Moldova submitted to the Superior Council of Magistracy the request regarding the review of the draft Law for the approval of the Strategy for ensuring independence and integrity in the justice sector for the years 2021-2024 and the Action Plan for the implementation of the same (nr. unic 617/MJ/2020).

In view of the building of a justice sector that is accessible, efficient, independent, transparent, professional and responsible towards society, which should correspond to European standards, ensure the supremacy of the law and respect for human rights and contribute to the building of trust in society in the act of justice, by Law no. 231 of 25.11.2011, the Strategy for reform of the justice sector for the years 2011-2016 (SRSJ), and by the Parliament's Decision no. 6 of 16.02.2012, the Action Plan for the implementation of the Strategy was approved. Subsequently, by the Parliament's Decision no. 259 of 8 December 2016, the deadline for the implementation of the actions from the Action Plan for the implementation of SRSJ was extended until 31 December 2017.

Among the most important achievements, there are the legislative and institutional reforms that have consolidated the administrative capacities of the judicial system, and in particular: the CSM and the specialized organs of the judiciary; the launch and implementation of the judicial reform; the consolidation of the role and the statute of the

Inspecției Judiciare; instituirea unor noi mecanisme de prevenire a corupției și garantarea integrității în sectorul justiției; revizuirea codurilor de etică a actorilor din sectorul justiției, ș.a.

În acest sens, putem spune că, implementarea SRSJ a contribuit la crearea unei baze normative noi pentru majoritatea instituțiilor și profesiilor din sectorul justiției, unele fiind transpuse în practică, altele, însă, urmează a fi valorificate și implementate treptat pe parcursul următorilor ani, pentru a produce rezultatele așteptate.

În 2018, prioritățile pe sectorul justiției pe termen scurt au fost trasate în documentul de politici al Ministerului de Justiție intitulat "*Mica reformă a justiției*". Astfel, s-a reușit operarea modificărilor la cadrul legislativ care reglementează sistemul judecătoresc în partea ce ține de revizuirea criteriilor de selecție, evaluare și promovare a judecătorilor; asigurarea completivității în procesul de promovare și transferare a judecătorilor; consolidarea rolului Consiliului Superior al Magistraturii, în special prin limitarea calității de membru la un singur termen și a dreptului de vot al Procurorului General, Președintelui Curții Supreme de Justiție și a Ministrului de Justiție în probleme referitoare la cariera judecătorilor, numirea, promovarea, sancționarea disciplinară și destituirea judecătorilor; asigurarea autonomiei funcționale a Inspecției Judiciare față de Consiliul Superior al Magistraturii; revizuirea mecanismului de examinare a abaterilor disciplinare.

Adoptarea pachetului de legi (Legea nr. 136/2018 și Legea 137/2018) a avut drept scop sporirea eficacității și independenței sistemului judiciar, consolidarea rolului Consiliului Superior al Magistraturii, promovarea unui sistem bazat pe merit în procesul de selecție și promovare a judecătorilor, precum și la îmbunătățirea mecanismului de responsabilizare a judecătorilor pentru calitatea actului de justiție.

Procesul de planificare strategică trebuie să fie unul permanent, continuu și coerent este iminentă adoptarea unui nou document de politici pentru următoarea perioadă, care vine să ofere o viziune clară și un set de principii și valori care vor governa procesele în sectorul justiției pentru următoarea perioadă de 4 ani – 2020 – 2023. Astfel încât, consolidarea sectorului justiției rămâne una dintre prioritățile majore ale Republicii Moldova, în acest context, fiind necesară continuarea eforturilor precedente pentru sporirea independenței, imparțialității și calității actului de justiție, sporirea competenței specialiștilor din domeniu, asigurarea integrității și eficienței întregului sector. Ca prioritate, vor rămâne acțiunile orientate spre creșterea credibilității și responsabilității actorilor sectorului justiției față de justițiabili.

Prin noul document urmează să se contureze un nou stadiu al îmbunătățirii cadrului normativ deja adoptat, consolidarea capacității instituționale și profesionale a instituțiilor reformate, alinierea proceselor de reformă a justiției la recomandările și

standardele instrumentelor internaționale în domeniu, precum și la angajamentele Republicii Moldova asumate față de partenerii de dezvoltare.

Având în vedere faptul că, prin strategia anterioară s-a intervenit cu modificări substanțiale de ordin legislativ și restructurări instituționale, la moment, eforturile urmează a fi focusate cu preponderență pe componenta de punere în aplicare efectivă a modificărilor legislative și instituționale. Stabilitatea cadrului normativ constituie o expresie a principiului securității juridice. Modificarea frecventă a legislației, precum și lipsa predicțibilității legislative au fost semnalate de mai mulți actori din cadrul sistemului justiției ca fiind deficiente. Principiul certitudinii legale a fost evocat de Comisia de la Veneția (Raportul privind statul de drept din 25-26 martie 2011) ca fiind esențial pentru garantarea încrederii în statul de drept. Pentru dobândirea acestei încrederi, statul are obligația să respecte și să aplice într-o manieră previzibilă normele care au fost adoptate.

Prezenta Strategie urmează să consolideze și să continue procesele lansate și implementate, care reprezintă o nouă etapă în edificarea unui sector al justiției modern. Consolidarea sectorului judecătoresc determină abordarea mai multor componente ale acestui proces, toate acestea asigurând un sector al justiției accesibil, transparent, eficient și responsabil, o justiție modernă, în care independența și eficiența să îi fie asigurate.

Respectivul document este orientat pe **obiective strategice**, și anume:

- *Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii;*
- *Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției;*
- *Sporirea gradului de transparență și încredere în justiție;*
- *Consolidarea capacităților profesiiilor juridice conexe justiției;*
- *Îmbunătățirea accesului la justiție și a sistemului de protecție a drepturilor omului în sectorul justiției;*
- *Îmbunătățirea calității actelor judecătorești și uniformizarea practicii judiciare;*
- *Consolidarea instruirii și formării juridice;*
- *Fortificarea căilor alternative de soluționare a litigiilor;*
- *Continuarea procesului de optimizare a sistemului judecătoresc și al procuraturii;*
- *Consolidarea capacităților administrative și manageriale în sectorul justiției;*
- *Dezvoltarea și implementarea sistemelor informaționale judiciare;*

Analizând proiectul de lege propus spre avizare, argumentele prezentate în nota informativă, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, relevă că adoptarea prezentelor reglementări este actuală și necesară, în condițiile în care textul propus este elaborat într-un document de politici a obiectivelor aferente problemelor

existente, cu definirea instrumentelor de soluționare a impactului așteptat, va permite stabilirea pe termen mediu a unei viziuni de ansamblu de dezvoltare durabilă a sectorului justiției.

În conformitate cu art. 24 alin. (1) din Legea 947-XIII din 19 iulie 1996, Consiliul Superior al Magistraturii adoptă hotărâri cu votul deschis al majorității membrilor săi, cu excepția cazului prevăzut în art. 19 alin. (4).

Din raționamentele expuse supra, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii, cu 11 (unsprezece) voturi pro, consideră oportună avizarea pozitivă a proiectului de Hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.

În conformitate cu art. 4, 17 și 24 ale Legii 947-XIII din 19 iulie 1996, art. 191 alin. (3) Cod administrativ, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii

HOTĂRĂȘTE:

1. Se avizează pozitiv proiectul de Hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității în sectorul justiției pentru anii 2021-2024 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia.
2. Hotărârea poate fi contestată la Curtea de Apel Chișinău în termen de 30 de zile.
3. Prezenta Hotărâre se remite Cancelariei de Stat și se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii (www.csm.md).

**Președintele ședinței Plenului
Consiliului Superior al Magistraturii**

Anatol Pahopol